

50 CRUCIALE VRAGEN OVER MANNELIJKHEID EN VROUWELIJKHEID

Beantwoord door

John Piper en Wayne Grudem

Voorwoord door Dr. Larry Crabb, Jr.

2 Vijftig Cruciale Vragen

Copyright The Council on Biblical Manhood and Womanhood
(CBMW) - www.cbmw.org

© 1992 Oorspronkelijke Engelstalige uitgave

© 2006 Nederlandse vertaling

Vertaling: Lydie Geurts en Esther Hurter

De bijbelteksten in deze uitgave zijn ontleend aan *De Nieuwe Bijbelvertaling* © *Nederlands Bijbelgenootschap 2004, tenzij anders vermeld.*

Afkortingen:

NBV Nieuwe Bijbel Vertaling 2004

NBG Vertaling van het Nederlands Bijbelgenootschap 1951

VOORWOORD

Naarmate ik meer inzicht krijg in de levens van mensen, herken ik duidelijker de unieke worstelingen en de vreugdes die ons bestaan als man en vrouw met zich meebrengt. Wanneer we de geslachtsverschillen vertroebelen of bagatelliseren als simpele stereotypen, beperken we de gelegenheden die God ons geeft om te genieten van zijn creatieve genialiteit.

Eén van de centrale behoeften van de westerse cultuur in de negentiger jaren is volgens mij een duidelijke definitie van mannelijkheid en vrouwelijkheid. Er komen meer persoonlijke en sociale problemen dan wij vermoeden voort uit een onvermogen om te leven vanuit de rijkdom van onze unieke seksualiteit.

In dit boekje hebben John Piper en Wayne Grudem een aantal van de belangrijkste vragen die gesteld moeten worden over mannelijkheid en vrouwelijkheid, beantwoord. Zij hebben dit helder en evenwichtig gedaan, zorgvuldig overtuigend en volkomen trouw aan bijbelse gegevens. Wanneer we hun antwoorden aandachtig bestuderen, zullen we zeker meer gaan begrijpen van de prachtige verantwoordelijkheden van het leven als man en vrouw.

Dr. Larry Crabb, Jr.
Schrijver, psycholoog en directeur van het
Institute of Biblical Counseling

INHOUD

Voorwoord door Dr. Larry Crabb, Jr.	3
1. Complementariteit	5
2. 50 Vragen	7
3. De Danvers Verklaring	60

1

COMPLEMENTARITEIT

In dit boekje willen we bekijken hoe mannen en vrouwen volgens de bijbel met elkaar zouden moeten omgaan. Het gaat ons vooral om de manier waarop dit thuis en in de gemeente gebeurt. Ons standpunt bevestigt de complementaire verschillen tussen mannen en vrouwen en licht toe wat de gevolgen van deze verschillen zijn en op welke wijze de relatie tussen mannen en vrouwen de meeste voldoening geeft.

We verdedigen wat dr. Crabb ‘het genot van het verschil’ noemt, namelijk dat ‘de geslachten van elkaar verschillen in datgene wat zij elkaar volgens de oorspronkelijke bedoeling te geven hebben en in dat wat hun de grootste vreugde geeft in hun relatie... Ten diepste dient een man een vrouw anders dan een vrouw een man’.¹

We zijn het eens met Chuck Colson als hij klaagt over de destructieve tendens in onze hele maatschappij om *geslachtsonderscheid* weg te moffelen. We staan volkomen achter hem wanneer hij zegt: ‘God schiep twee verschillende typen mensen – mannen en vrouwen, mannelijk en vrouwelijk – met verschillende functies en mogelijkheden voor de voortplanting en de opvoeding van het menselijk geslacht/de nakomelingen ...’ We beamen dat het ‘beledigend is voor de fundamentele waarheid van de schepping’ wanneer een vrouwelijke reporter toegang eist tot een kleedkamer voor mannen, wanneer homoseksuele mannen baby’s adopteren en namaak voedingsbeha’s gebruiken, wanneer vrouwelijke cipiers mannelijke gevangenen lichamelijk onderzoeken en wanneer popidolen elk seksueel onderscheid omkeren’.²

Daarom noemen we ons *complementarians*. Onze visie op mannelijkheid en vrouwelijkheid is gevormd door een passie voor realiteit – de schitterende realiteit van het complementaire verschil dat God gecreëerd heeft voor ons genot, toen hij in het begin ons als man en vrouw beiden schiep naar zijn evenbeeld.

Wanneer we ons standpunt in één woord moeten samenvatten, dan zouden we om die reden kiezen voor de term *complementarian*, daar dit zowel het gelijk zijn als de vreugde van het verschil tussen man en

¹ Larry Crabb, *Men and Women, Enjoying the Difference* (Grand Rapids: Zondervan Publishing House, 1991) pag.174.

² Chuck Colson, ‘What Can Gender Blending Render?’ in *World*, Vol.5, March 2, 1991 pag.11. Originally published in *Jubilee*, the monthly newsletter of Prison Fellowship, January, 1991.

6 Vijftig Cruciale Vragen

vrouw aangeeft. We zijn niet gelukkig met de term 'traditionalist', omdat dit een onwil suggereert om door de bijbel uitgedaagd te worden wanneer het gaat om traditionele gedragspatronen. De term 'hierarchicalist' wijzen wij zonder meer af, omdat deze teveel nadruk legt op structureel gezag en op geen enkele manier verwijst naar het gelijk zijn of naar het mooie van wederzijdse afhankelijkheid.

Dikke boekwerken zijn aan dit onderwerp gewijd, inclusief ons boek *Recovering Biblical Manhood and Womanhood*. De meeste mensen hebben echter geen tijd om diverse boeken te lezen over elk vraagstuk van deze tijd. Meestal hebben we een kort maar krachtig antwoord nodig op een specifieke vraag. Dat is precies waar dit boekje in wil voorzien.

2

50 VRAGEN

De 'Council on Biblical Manhood and Womanhood' (CBMW) werd in 1987 opgericht door een groep christenen, mannen en vrouwen, die erg bezorgd waren over bepaalde trends niet alleen in seculiere kring maar vooral ook in de evangelisch godsdienstige wereld. Het beoogde doel van de nieuwe organisatie was het 'uiteenzetten van dat wat de bijbel onderwijst over de complementaire verschillen tussen mannen en vrouwen als gelijkwaardig geschapen naar het evenbeeld van God, omdat dit onderwijs essentieel is voor de gehoorzaamheid aan de Schrift en voor het welzijn van gezin en kerk'.

Om hun zorg en doelstelling algemeen bekend te maken, publiceerden deze christenen een verklaring onder de naam *Danvers Verklaring* (in Danvers, Massachusetts, werd deze verklaring in december 1987 tijdens een CBMW vergadering opgesteld). Daarna begon de nieuw opgerichte 'Council' met de publicatie van een serie boekjes waarin diverse aspecten aangaande bijbelse mannelijkheid en vrouwelijkheid aan de orde kwamen. In 1991 werden deze boekjes met een groot aantal andere essays en verklarende artikelen bijeengevoegd tot een 566 pagina tellende uitgave, *Recovering Biblical Manhood and Womanhood: A Response to Evangelical Feminism* (Crossway Books, Wheaton, Illinois, 1991). Het boek bevat 26 hoofdstukken die door 22 verschillende auteurs, mannen én vrouwen, geschreven zijn. In 1991 werd het boek door de lezers van *Christianity Today* verkozen tot Boek van het Jaar.

Dit boekje, *50 Cruciale Vragen*, is een bewerking van Hoofdstuk 2 uit *Recovering Biblical Manhood and Womanhood*. Het biedt een overzicht van de visie op mannelijkheid en vrouwelijkheid zoals die in de grotere uitgave wordt gepresenteerd en geeft beknopt overtuigende antwoorden op de meest voorkomende tegenwerpingen ten aanzien van die visie. Omdat elke poging tot het beantwoorden van vragen (over deze kwestie of over welke andere belangrijke zaak dan ook) nieuwe vragen oproept, is de hier behandelde vragenlijst niet volledig. Niettemin hopen wij voldoende wegen aan te geven waardoor lezers de route van onze intentie kunnen volgen naar het beoogde doel: het welzijn van de kerk, de wereldwijde opdracht en de glorie van God.

1. Waarom vinden jullie de kwestie over de rol van man en vrouw zo belangrijk?

8 Vijftig Cruciale Vragen

Wij maken ons niet alleen zorgen over het gedragspatroon van mannen en vrouwen, maar ook over de fundamentele kenmerken van de mannelijkheid en vrouwelijkheid zelf. Bijbelse waarheid en duidelijkheid op dit gebied is belangrijk omdat dwaling en verwarring over seksuele identiteit aanleiding geven tot (1) patronen binnen het huwelijk die de relatie tussen Christus en de kerk niet weerspiegelen³ (Efeziërs 5:31-32); (2) ouderlijke praktijken die jongens niet leren om mannelijk en meisjes niet leren om vrouwelijk te zijn; (3) homoseksuele tendensen en steeds meer pogingen om homoseksuele verbintenissen te rechtvaardigen (zie vraag 41); (4) modellen van onbijbels vrouwelijk leiderschap in de gemeente die de verwarring weergeven en bevorderen aangaande de ware betekenis van mannelijkheid en vrouwelijkheid.

Gods geschenk van complementaire mannelijkheid en vrouwelijkheid was vanaf het begin iets wat vreugde gaf (Genesis 2:23). Het is kostbaarder dan wij ons kunnen voorstellen. Tegenwoordig wordt er echter weinig waarde aan toegekend en verdwijnt het als het regenwoud dat we allemaal nodig hebben maar niet koesteren. We geloven dat er met de menselijke seksualiteit meer op het spel staat, namelijk de structuur van het bestaan zoals God dit verlangt voor de heiligheid van zijn volk en voor de reddende opdracht die het heeft in de wereld. (Zie de 'Beweegredenen' van de *Danvers Verklaring* in Hoofdstuk 3.)

2. Wat wordt er (in vraag 1) bedoeld met 'onbijbels vrouwelijk leiderschap in de gemeente'?

We zijn ervan overtuigd dat de bijbel leert dat alleen mannen voorgangers en oudsten zouden moeten zijn. Dat houdt in dat mannen naar het voorbeeld van Christus primaire verantwoordelijkheid zouden moeten dragen voor het leiderschap en het onderwijs in de gemeente. Wij geloven dus dat het onbijbels en daarom niet goed is wanneer vrouwen deze functies op zich gaan nemen. (Zie vraag 13.)

3. Uit welke bijbelteksten leiden jullie af dat in de gemeente alleen mannen voorgangers en oudsten kunnen zijn?

De meest specifieke teksten die direct slaan op het leiderschap van de man in de gemeente staan in 1 Timoteüs 2:11-15; 1 Korintiërs 14:34-36, 11:2-16. De hoofdstukken 5, 6 en 9 van *Recovering Biblical*

³ Dit omvat ook gedragspatronen die voortvloeien uit slordigheid en misbruik door zowel man als vrouw. De *Danvers Verklaring* zegt: 'Thuis wordt het liefhebbende, nederige leiderschap van de man dikwijls vervangen door overheersing of passiviteit en wordt de intelligente, bereidwillige onderdanigheid van de vrouw dikwijls vervangen door aanmatigend gedrag of slaafsheid'. Wij zetten ons in om wederzijds datgene te bewerken wat Christus echt wilde laten zien in zijn relatie met de kerk.

Manhood and Womanhood bevatten gedetailleerd exegetisch en ondersteunend bewijs voor ons geloof dat deze teksten duiden op een blijvende bekrachtiging van een oudstenschap van geestelijke mannen in de gemeente. Daarnaast duidt de bijbelse connectie tussen gezin en gemeente er sterk op dat het 'hoofd zijn' van de man thuis op natuurlijke wijze leidt tot het primaire leiderschap van geestelijke mannen in de gemeente. (Zie Hoofdstuk 13.)

4. Hoe zit het dan met het huwelijk? Wat wordt (in vraag 1) bedoeld met 'patronen binnen het huwelijk die de relatie tussen Christus en de kerk niet weerspiegelen'?

We geloven dat de bijbel leert dat God wil dat binnen het huwelijk de relatie tussen man en vrouw een beeld geeft van de relatie tussen Christus en zijn kerk. Het is de bedoeling dat de man het voorbeeld geeft van het liefdevolle, zichzelf opofferende leiderschap van Christus en dat de vrouw het voorbeeld geeft van de vreugdevolle onderdanigheid die vrijwillig door de kerk wordt geschonken.

5. Wat bedoelen jullie met onderdanigheid (in vraag 4)?

Onderdanigheid verwijst naar de goddelijke roeping van de vrouw om het leiderschap van haar echtgenoot te eren, te bevestigen en te ondersteunen overeenkomstig haar gaven. Het is geen onvoorwaardelijke overgave van haar wil. We spreken liever over haar *instelling om voorrang te verlenen* aan het advies van haar man en over haar *geneigdheid* om zijn leiding te volgen. Christus is het die absoluut gezag over haar heeft, niet haar echtgenoot. Zij voegt zich 'uit eerbied voor Christus' (Efeziërs 5:21). Het soevereine gezag van Christus bepaalt het gezag van haar man. Zij zou haar man nooit moeten volgen in zonde. Ondanks dat kan zij, zelfs wanneer zij samen met Christus weerstand heeft te bieden aan de zondige wil van haar man (bijv. 1 Petrus 3:1, waar zij haar man niet volgt in zijn ongeloof), toch een *geest* van onderdanigheid hebben – een *instelling* om voorrang te verlenen. Zij kan door haar houding en haar gedrag laten zien dat zij het niet fijn vindt om tegen zijn wil in te gaan en dat zij er naar uitziet dat hij zijn zonde zal opgeven en rechtvaardig leiding zal geven, zodat haar instelling om hem als hoofd te eren opnieuw harmonie kan voortbrengen.

6. De echtgenoot wordt (in vraag 5) 'hoofd' genoemd, wat wordt daarmee bedoeld?

In de thuissituatie betekent het bijbels 'hoofd zijn' van de echtgenoot het vervullen van de goddelijke roeping om de primaire verantwoordelijkheid te nemen voor leiding, bescherming en voorziening

10 Vijftig Cruciale Vragen

naar het beeld van Christus. (Zie vraag 13 over de betekenis van 'primair'.)

7. Uit welke bijbelverzen leiden jullie af dat mannen thuis de leiding zouden moeten hebben?

De meest specifieke teksten die direct gaan over leiderschap en onderdanigheid binnen het huwelijk zijn: Efeziërs 5:21-23; Kolossenzen 3:18-19; 1 Petrus 3:1-7; Titus 2:5; 1 Timoteüs 3:4,12 en Genesis 1-3. In *Recovering Biblical Manhood and Womanhood* staan gedetailleerde, verklarende en ondersteunende redenen waarom we geloven dat deze gedeelten leren dat 'hoofd zijn' primair leiderschap inhoudt en dat dit de verantwoordelijkheid van de man is. Gezien het onderwijs in deze passages is bovendien het patroon van het mannelijk leiderschap, zoals dat naar voren komt in de beschrijving van het bijbelse gezinsleven, waarschijnlijk geen puur cultureel verschijnsel in een tijdsbestek van duizenden jaren, maar weerspiegelt het Gods oorspronkelijk ontwerp, zelfs al is dit door zonde aangetast.

8. Wanneer jullie zeggen dat een vrouw haar man niet moet volgen in zonde (vraag 5), wat blijft er dan over van leidinggeven? Wie bepaalt op welk punt zijn leiding zondig genoeg is om haar weigering om te volgen te rechtvaardigen?

We beweren niet dat we leven zonder dubbelzinnigheden. We zeggen ook niet dat leidinggeven bestaat uit het geven van een reeks richtlijnen aan de vrouw. Leiderschap is niet synoniem voor eenzijdige besluitvorming. In feite bestaat leiderschap binnen een goed huwelijk voornamelijk uit het nemen van de verantwoordelijkheid om een patroon van interactie te creëren dat zowel man als vrouw (en kinderen) eert als een schat aan uiteenlopende wijsheid ten behoeve van het gezinsleven. Het hoofd draagt de primaire verantwoordelijkheid voor het morele ontwerp en de planning in huis, maar de verdere uitwerking van dat ontwerp en die planning zal niet gaan zonder de vrouw (die wijzer en intelligenter kan zijn). Niets van dit alles wordt tenietgedaan door een paar dubbelzinnigheden in de marge van het conflict.

De leiderschapsstructuur van staat, kerk en huis verliest zijn betekenis niet, ook al heeft alleen Christus het absolute gezag op elk terrein. In het Nieuwe Testament wordt ons opgedragen om de leiders van onze gemeente te gehoorzamen (Hebreeënen 13:17). Dit is niet zinloos, ook al wordt ons verteld dat er oudsten zullen opstaan die de waarheid zullen verdraaien (Handelingen 20:30) en die eerder moeten worden terechtgewezen (1 Timoteüs 5:20) dan gevolgd, wanneer zij dit doen. De opdracht om het gezag van de overheid te erkennen (Romeinen 13:1) is niet zinloos, zelfs wanneer er zoiets bestaat als

gewetensbezwaar (Handelingen 5:29). De realiteit van vriendelijk maar sterk leiderschap van een echtgenoot in de thuissituatie, wordt evenmin tenietgedaan puur omdat in het hart van zijn vrouw zijn gezag niet boven dat van Christus staat. In het geval waarin zijn leiderschap geen vreugdevolle reactie van haar kant teweegbrengt, zullen we ons moeten toevertrouwen aan Gods genade en door gebed en raad de weg van de bijbelse wijsheid moeten zoeken. Niemand van ons ontsnapt aan de (soms pijnlijke) dubbelzinnigheden van het echte leven.

9. Wanneer leiderschap en onderdanigheid zo benadrukt worden, stimuleer je dan niet de epidemie van het misbruiken van de vrouw?

Nee. Ten eerste omdat we de nadruk leggen op het voorbeeld van Christus: een zichzelf opofferend leiderschap dat het goede voor de vrouw zoekt en haar beschouwt als een mede-erfgenaar in de genade van het leven (1 Petrus 3:7) en we leggen de nadruk op bedachtzame onderdanigheid die de man niet verheft tot een absolute heerser (zie vraag 5). Ten tweede geloven we dat ook een aantal grondoorzaken voor het misbruiken van de vrouw (en het misbruiken van de man) liggen in het onvermogen van ouders om hun zonen en dochters de betekenis bij te brengen van echte mannelijkheid en echte vrouwelijkheid. Verwarring en frustratie over seksuele identiteit komt vaak tot uitbarsting in schadelijk gedrag. De oplossing ligt niet in het minimaliseren van geslachtelijke verschillen (die vervolgens op een bedreigende manier naar buiten komen), maar in onderwijs zowel thuis als in de gemeente over hoe echte mannelijkheid en vrouwelijkheid tot uiting komen in de liefdevolle en aanvullende rolverdeling in het huwelijk.

10. Maar geloven jullie dan niet in ‘wederzijdse onderdanigheid’ op de manier waarop Paulus dat onderwijst in Efeziërs 5:21: ‘aanvaard elkaars gezag’?

Jazeker. Maar de ‘manier waarop Paulus’ onderwijst over wederzijdse onderdanigheid is niet de manier waarop tegenwoordig iedereen dit onderwijst. Alles hangt af van wat je verstaat onder ‘wederzijdse onderdanigheid’. Sommigen van ons leggen hier meer de nadruk op ‘wederzijds’ dan anderen.⁴ Maar zelfs indien Paulus volkomen

⁴ Twee opvattingen over Efeziërs 5:21 komen overeen met het uitgangspunt van dit boekje. Eén gaat ervan uit dat de ‘wederzijdse onderdanigheid’ in deze tekst voor alle christenen onderling geldt en dat de verzen 22 e.v. over specifieke soorten van onderdanigheid gaan. Deze interpretatie komt overeen met het algehele ethische onderwijs van de bijbel, want het is correct om te beweren dat wij ‘elkaars gezag moeten aanvaarden’ in de zin van liefdevol, attent, zichzelf opofferend handelen ten opzichte van elkaar.

Toch is er binnen de hele breedte waarin overeenstemming bestaat over het onderwerp van dit boekje, zeker ruimte voor een andere interpretatie van Efeziërs 5:21,

12 Vijftig Cruciale Vragen

namelijk dat het helemaal niet gaat over ‘wederzijdse onderdanigheid’, maar veel meer over het feit dat wij ons allemaal zouden moeten onderwerpen aan hen die God boven ons heeft gesteld – bijv. aan de echtgenoot, aan ouders of werkgevers (5:22, 6:1,5). Volgens deze uitleg zou Efeziërs 5:21 als volgt geparafraseerd kunnen worden: ‘Aanvaard elkaars gezag (d.w.z. *sommigen aan anderen*) uit eerbied voor Christus’.

Het hoofdargument voor deze alternatieve opvatting vormt het woord *hypotassō* zelf. Hoewel velen hebben beweerd dat het woord ‘wees bedachtzaam en attent, handel uit liefde’ (jegens elkaar) kan betekenen, is het de vraag of een Griekse spreker uit de eerste eeuw dit zo zou hebben opgevat, want de term doelt altijd op een houding van onderdanigheid *tegenover een gezaghebbende*. Het wordt ook elders in het Nieuwe Testament gebruikt met betrekking tot de onderworpenheid van Jezus aan het gezag van zijn ouders (Lucas 2:51); van demonen die onderworpen zijn aan de leerlingen (Lucas 10:17 – het is duidelijk dat ‘handel in liefde, wees attent’ hier niet van toepassing is); van burgers die onderdanig zijn aan het gezag van de overheid (Romeinen 13:1,5; Titus 3:1; 1 Petrus 2:13), van het heeal dat onderworpen is aan Christus (1 Korintiërs 15:27; Efeziërs 1:22); van Christus die onderdanig is aan God de Vader (1 Korintiërs 15:28); van gemeenteleden die onderdanig zijn aan de leiders van de gemeente (1 Korintiërs 16:15-16 [met 1 Clemens 42:4]; 1 Petrus 5:5); van vrouwen die onderdanig zijn aan hun mannen (Kolossenzen 3:18; Titus 2:5; 1 Petrus 3:5; vgl. Efeziërs 5:22,24); van de kerk die onderdanig is aan Christus (Efeziërs 5:24); van slaven die onderdanig zijn aan hun meesters (Titus 2:9; 1 Petrus 2:18) en van christenen die onderdanig zijn aan God (Hebreeëën 12:9; Jakobus 4:7).

In deze relaties is het nooit andersom, er wordt bijv. nooit tegen mannen gezegd dat zij onderdanig (*hypotassō*) moeten zijn aan hun vrouwen, nergens staat dat de overheid onderdanig moet zijn aan de burgers of de meesters aan de slaven, de leerlingen aan de demonen, enz. (In feite wordt deze term buiten het Nieuwe Testament gebruikt om de onderdanigheid en de gehoorzaamheid van soldaten aan hun superieuren in het leger te beschrijven – zie Josephus, *De Joodse Oorlog*, 2.566, 578,5.309; vgl. het bijwoord in 1 Clemens 37:2; ook LSJ, pag.1897, waar *hypotassō* [passief] gedefinieerd wordt als ‘gehoorzaam zijn’.) Het woord heeft nooit een ‘wederzijdse’ betekenis, het gaat *altijd één richting* uit wanneer het gaat over onderdanigheid aan een gezagsdrager. Dit lijkt niet in tegenspraak te zijn met de passages waarin christenen gezegd wordt dat zij elkaar moeten liefhebben, want in die passages is er nergens sprake van gezagsdragers die zich moeten ‘onderwerpen’ (*hypotassō*) aan de persoon die onder hun gezag staat – om liefde, bedachtzaamheid e.d. aan te moedigen worden eerder andere woorden gebruikt. We kunnen ons dus afvragen waarom we aan het woord *hypotassō* in Efeziërs 5:21 een betekenis zouden toeschrijven die het nergens anders blijkt te hebben.

Daarom lijkt het een misverstand wanneer Efeziërs 5:21 wordt uitgelegd als ‘wederzijdse onderdanigheid’. Zelfs in Efeziërs 5:22-24 moeten vrouwen niet onderdanig zijn aan iedereen of aan alle mannen, maar alleen aan hun *eigen* man. De onderdanigheid waar Paulus het over heeft is niet een algemeen soort attentheid ten opzichte van anderen, maar een specifiek soort onderdanigheid ten opzichte van een hoger gezag. Zou echter het werkwoord *hypotassō* in vers 22 (impliciet of expliciet) niet dezelfde betekenis kunnen hebben als in vers 21?

De reden waarom de interpretatie van de ‘wederzijdse onderdanigheid’ zo algemeen is, komt door het feit dat vertalers *aannemen* dat het Griekse voornaamwoord *allēlous* (elkaar) volkomen wederzijds moet zijn (dat het de betekenis moet hebben van ‘iedereen naar iedereen’). Natuurlijk zijn er verschillende teksten waarin *allēlous* inderdaad ‘iedereen naar iedereen’ betekent, maar dat is lang niet overal het geval en het heeft de betekenis zeker niet zonder meer. Er zijn veel verzen waarin het eerder van ‘enigen naar anderen’ betekent, bijv. in Openbaring 6:4, ‘zodat men *elkaar* zou afslachten’, betekent hier ‘zodat *sommigen anderen* zouden doden’ (niet ‘zodat iedere persoon elke andere persoon zou doden’, of ‘zodat degenen die gedood werden “wederzijds zouden doden” degenen die hen doodden’, wat onzin zou zijn). In Galaten 6:2 betekent: ‘Draag *elkaars* lasten’ niet ‘iedereen moet zijn last met die van een ander ruilen’, maar ‘*sommigen* die daartoe meer in staat zijn, zouden

wederzijds bedoelt (vrouwen, wees onderdanig aan je man en mannen, wees onderdanig aan je vrouw), wil dat niet zeggen dat mannen en vrouwen *op dezelfde manier* aan elkaar onderdanig zouden moeten zijn. De sleutelgedachte is dat de relatie tussen Christus en de kerk model staat voor de relatie tussen man en vrouw. Zijn Christus en de kerk wederzijds onderdanig? Niet indien onderdanigheid betekent dat Christus zich voegt naar het gezag van de kerk. Maar wel indien onderdanigheid betekent dat Christus zichzelf overgaf aan lijden en dood ten gunste van de kerk. Dat is echter niet de manier waarop de kerk onderdanig is aan Christus. De kerk is onderdanig aan Christus in het bevestigen van zijn gezag en in het volgen van zijn leiding. Wederzijdse onderdanigheid betekent dus niet het *op dezelfde wijze* aan elkaar onderdanig zijn. Daarom brengt wederzijdse onderdanigheid Christus' leiderschap over de kerk niet in gevaar en hetzelfde zou moeten gelden voor het leiderschap van een godvrezend echtgenoot.

11. Indien het woord hoofd ('de man is het hoofd van de vrouw') in Efeziërs 5:23 'bron' betekent, zoals sommige wetenschappers beweren, zou dit dan jullie hele visie op deze passage niet veranderen en het idee van het leiderschap van de echtgenoot thuis elimineren?

Nee. Voor we echter deze hypothetische mogelijkheid behandelen, moeten we zeggen dat het zeer onwaarschijnlijk is dat dit woord in Efeziërs 5:23 'bron' betekent. Wetenschappers zullen ongetwijfeld de uitgebreidere verhandeling over dit woord willen lezen in Appendix 1 van *Recovering Biblical Manhood and Womanhood*. In werkelijkheid echter zal de leek zijn keuze bepalen door dat wat hier in Efeziërs het meest voor de hand ligt. Vers 23 vormt de reden of het argument voor vers 22, daarom begint het met het woord *want*. 'Vrouwen, erken het gezag van uw man als dat van de Heer, *want* een man is het hoofd van zijn vrouw'. Wanneer het 'hoofd zijn' van de echtgenoot wordt aangevoerd als de *reden* voor de onderdanigheid van de vrouw, dan is de meest logische conclusie dat dit een vorm van leidinggeven inhoudt.

anderen die daartoe minder in staat zijn moeten helpen om hun last te dragen'. In Korintiërs 11:33 (NBG) wil de zin 'als gij samenkomt om te eten, wacht op *elkander*' zeggen 'laat *sommigen* die eerder klaar zijn wachten op *anderen* die later klaar zijn', enz. (vgl. Lucas 2:15, 12:1, 24:32 – er zijn voorbeelden te over waarin het woord niet volledig wederzijds is). Op gelijke wijze moet volgens de context en de betekenis van het woord *hypotassō* het woord *allēlous* in Efeziërs 5:21 betekenen 'sommigen aan anderen', zodat het vers als volgt geparafraseerd kan worden: 'Zij die onder gezag staan zouden onderdanig moeten zijn aan diegenen van jullie die gezag over hen dragen'.

Daarom lijkt het volgens deze (tweede) interpretatie het beste wanneer we zeggen dat Paulus in Efeziërs 5:21 geen opdracht geeft tot 'wederzijdse onderdanigheid', maar tot onderdanigheid aan de juiste gezagsdragers.

14 Vijftig Cruciale Vragen

Daarnaast heeft Paulus een bepaald beeld voor ogen wanneer hij zegt dat een man het hoofd is van zijn vrouw. Het woord *hoofd* zweeft niet los in de ruimte wachtend op een betekenis die eraan gekoppeld wordt. Paulus zegt: 'want een man is het hoofd van zijn vrouw, zoals Christus het hoofd is van de kerk, *het lichaam*' (Efeziërs 5:23). Het beeld dat Paulus voor ogen heeft, is een lichaam met een hoofd. Dit is uitermate belangrijk omdat het in de volgende verzen leidt tot de eenheid van het 'één lichaam zijn' van een man en vrouw. Een hoofd en het bijbehorende lichaam vormen 'één lichaam'. Paulus vervolgt daarom zijn redenering in de verzen 28-30 als volgt: 'Zo moeten mannen hun vrouw liefhebben, als hun eigen lichaam. Wie zijn vrouw liefheeft, heeft zichzelf lief. Niemand haat ooit zijn eigen lichaam, integendeel: men voedt en verzorgt het, zoals Christus de kerk, want dat is zijn lichaam en wij de ledematen'. Paulus trekt het voorbeeld door van Christus als het Hoofd en de kerk als Zijn lichaam. Christus voedt en verzorgt de kerk omdat wij de ledematen zijn van Zijn lichaam. Op dezelfde wijze is de man een hoofd voor zijn vrouw. Wanneer hij haar dus voedt en verzorgt, voedt en verzorgt hij in wezen zichzelf, als het hoofd dat één geheel vormt met het lichaam.

Indien *hoofd* nu de betekenis zou hebben van 'bron', waarvan is de man dan de bron? Wat ontvangt het lichaam van het hoofd? Het ontvangt voeding (zoals dit wordt aangeduid in v.29). We kunnen dat ook begrijpen, omdat de mond in het hoofd zit en de voeding door de mond het lichaam binnenkomt. Het lichaam ontvangt echter veel meer door het hoofd. Het ontvangt leiding, omdat het hoofd ogen heeft. Het wordt gewaarschuwd en beschermd, omdat er oren aan het hoofd zitten.

Anders gezegd, indien de man als hoofd één geheel vormt met zijn vrouw, zijn lichaam en indien hij daardoor een bron van leiding, voedsel en waakzaamheid is, dan ligt de conclusie voor de hand dat het hoofd, de echtgenoot, de primaire verantwoordelijkheid draagt voor het geven van leiding, voeding en bescherming. Dus zelfs wanneer je het woord *hoofd* de betekenis toekent van 'bron', is de meest natuurlijke interpretatie van deze verzen dat de echtgenoot door God geroepen is om de eerste verantwoordelijkheid te dragen voor dienstbaar leiderschap, bescherming en voorziening thuis, naar het voorbeeld van Christus. De vrouw wordt opgeroepen om het leiderschap van haar man te eren en te bevestigen en daaraan bij te dragen al naar gelang haar gaven.⁵

⁵ In Paulus' tijd was Philo van Alexandria één van de meest relevante Griekse getuigen aangaande de betekenis van het woord *hoofd* wanneer hij het beeld van het hoofd op het lichaam gebruikt om iemand met een leidinggevende rol te beschrijven. Hij zegt: 'Zoals de citadel als meest geschikte woning aan koningen wordt geschonken, bedoeld om vandaar uit bevel te voeren, zo ook heeft de natuur de soevereiniteit (hēgemōnian) van het lichaam aan

12. Is de nadruk die jullie leggen op het leiderschap in de kerk en het ‘hoofd zijn’ thuis, niet in tegenspraak met wat Christus benadrukt in Lucas 22:26: ‘De belangrijkste van jullie moet de minste worden en de leider dienaar’?

Nee. We proberen deze twee zaken nu juist precies in bijbels evenwicht te houden, namelijk leiderschap en dienstbaarheid. Het zou in tegenspraak zijn met Christus wanneer wij zouden zeggen dat dienstbaarheid leiderschap opheft. Jezus ontmantelt leiderschap niet hij definieert het. Het woord dat Jezus juist hier in Lucas 22:26 gebruikt voor ‘leider’, wordt ook in Hebreeën 13:17 gebruikt, waar staat: ‘Gehoorzaam uw *leiders* en schik u naar hen, want zij waken over uw leven en zullen daarvan ook rekenschap moeten afleggen’. Leiders moeten dienstknechten zijn in het opofferend zorgdragen voor de levens van de mensen. Dit maakt hen niettemin leiders, zoals we dat opmaken uit de woorden *gehoorzaam* en *schik*. Toen Jezus op zijn knieën de voeten van de leerlingen waste, was hij evenzeer hun leider als op het moment waarop hij hun de Grote Opdracht gaf.

13. In vraag 2 en 6 werd gezegd dat het de roeping van de man is om de ‘primaire verantwoordelijkheid’ te dragen voor het leiderschap in de kerk en thuis. Wat bedoelen jullie met ‘primair’?

We geven hiermee aan dat er verschillende niveaus en soorten leiderschap zijn waarin vrouwen verantwoordelijkheid kunnen en ook vaak zouden moeten dragen. Op het gebied van onderwijs, administratie, organisatie, dienstverlening, het laten gelden van invloed en het nemen van initiatieven, zijn er zaken die vrouwen thuis en in de kerk kunnen doen. Het mannelijk leiderschap thuis en in de kerk betekent dat mannen de verantwoordelijkheid voor het algehele levenspatroon dragen. Leiderschap beschrijft niet in details wie precies wat doet. Na de zondeval werd Adam als eerste door God ter verantwoording geroepen (Genesis 3:9). Dit was niet omdat de vrouw geen verantwoordelijkheid droeg voor de zonde, maar omdat de man *primair* verantwoordelijk was voor het leven in de tuin van Eden – inclusief de zonde.

14. Indien de man met zijn vrouw moet omgaan zoals Christus omgaat met de kerk, wil dit dan zegen dat hij alle details van haar leven moet bepalen en dat zij zijn toestemming moet vragen voor alles wat zij doet?

het hoofd toegekend, het is hooggeplaatst en wordt ondersteund door het hele geraamte van de nek af tot aan de voeten toe, als een voetstuk voor een standbeeld en zo heeft zij ook de heerschappij (to kratos) van de zintuigen toegekend aan de ogen’ (*Special Laws*, III, 184).

16 Vijftig Cruciale Vragen

Nee, we mogen de analogie tussen Christus en de echtgenoot niet zo ver doortrekken. Christus was zonder zonde, alle mannen daarentegen zondigen. Zij zijn beperkt en feilbaar in hun wijsheid. En dat niet alleen, Christus rust zijn bruid toe voor zichzelf, terwijl de man dit niet alleen voor zichzelf doet maar ook voor een ander, namelijk Christus. Hij handelt niet alleen *als* Christus, hij handelt ook *voor* Christus. Wat dit punt aangaat moet hij niet als Christus zijn voor zijn vrouw, anders zou hij ten opzichte van Christus een verrader zijn. Hij moet zodanig leiding geven dat zijn vrouw aangemoedigd wordt om afhankelijk te zijn van Christus en niet van hem. Praktisch gezien houdt dit in dat er geen sprake kan zijn van betuttelende supervisie en veeleisend toezicht.

Zelfs wanneer de man handelt als Christus, moet hij erop bedacht zijn dat Christus de kerk niet leidt als zijn dochter, maar als zijn vrouw. Hij rust haar toe om een 'mede-erfgenaar' te zijn en geen dienstmeisje (Romeinen 8:17). Elke vorm van leiderschap die, zogenaamd in navolging van Christus, de neiging vertoont om in een vrouw persoonlijke onvolwassenheid of geestelijke zwakte of onzekerheid te bevorderen door excessieve controle, benepen supervisie of onderdrukkend gezag, heeft de kern van de analogie in Efeziërs 5 gemist. Zo'n vrouw wordt door Christus niet geschapen.

15. Denken jullie niet dat deze verzen voorbeelden zijn van een tijdgebonden compromis met de patriarchale status quo, terwijl de voornaamste strekking van de Schrift vooral wijst in de richting van een nivellering van een genetisch bepaalde rolverdeling?

We erkennen dat de Schrift soms onwenselijke relaties *regelt* zonder deze tot een blijvend ideaal te *verheffen*. Jezus zei bijvoorbeeld tegen de Farizeeën: 'Omdat u harteloos en koppig bent, daarom heeft Mozes u toegestaan uw vrouw te verstoten. Maar dat is niet vanaf het begin zo geweest' (Matteüs 19:8). Een ander voorbeeld vinden we in Paulus' regels voor rechtszaken tussen christenen onderling. 'Het is al treurig genoeg dat er rechtsgeschillen bij u voorkomen' (1 Korintiërs 6:1-8). Nog een voorbeeld daarvan zijn de voorschriften voor christelijke slaven over hoe zij zich moesten opstellen tegenover hun meesters, ook al verlangde Paulus ernaar dat iedere slaaf door zijn meester 'niet meer als een slaaf, maar als veel meer dan dat, als een geliefde broeder' ontvangen zou worden (Filemon 16).

We willen echter het liefdevolle leiderschap van echtgenoten of het godvrezende oudstenschap van mannen niet in dezelfde categorie plaatsen als echtscheiding, rechtszaken of slavernij. De reden daartoe is drievoudig:

(1) De mannelijke en vrouwelijke persoonlijkheid met de daarbij behorende rolverdeling, is geworteld in Gods scheppingsdaad (Genesis 1 en 2), nog voor de zondige vervormingen van de status quo plaatsvonden (Genesis 3). Volgens ons wordt hetzelfde argument aangevoerd door evangelische feministen om het heteroseksuele huwelijk te verdedigen tegen het (steeds vaker voorkomende) argument dat de 'voortgaande nivellering' van de bijbel *strikt* genomen leidt tot homoseksuele verbintenissen. Zij zeggen in dit geval 'nee', omdat de nivellerende voortgaande ontwikkeling van de bijbel niet de bedoeling heeft de scheppingsorde van de natuur te ontmantelen. Dit is tevens ons fundamentele argument.

(2) De verlossende stuwkracht van de bijbel wil leiderschap en onderdanigheid niet afschaffen maar transformeren tot hun oorspronkelijke bedoeling in de scheppingsorde.

(3) De bijbel bevat geen aanklachten tegen liefdevol leiderschap en moedigt nergens aan om dit achterwege te laten. Het is daarom verkeerd om de bijbel af te schilderen als een boek dat gelijkheid zeer hoog in het vaandel heeft staan met slechts een paar contextueel relativerende patriarchale teksten. De contra-leiderschaps stuwkracht van de bijbel bestaat eenvoudigweg niet. Deze *lijkt* slechts te bestaan wanneer de bedoeling van de Schrift om leiderschap en onderdanigheid vrij te maken, wordt afgeschilderd als het ondermijnen daarvan. (Zie vraag 50 voor een voorbeeld van deze verkeerde exegese.)

16. Zijn de argumenten die nu gebruikt worden ter verdediging van de uitsluiting van vrouwen van het herderschap niet dezelfde argumenten die christenen in de 19^e eeuw gebruikt hebben ter verdediging van de slavernij?

Zie het begin van ons antwoord op dit probleem in vraag 15. Het behoud van het huwelijk staat niet gelijk aan het behoud van de slavernij. Het wezen van de slavernij ligt niet verankerd in welke scheppingsverordening dan ook, het wezen van het huwelijk echter wel. Paulus' regels voor de relatie slaaf/meester komen niet voort uit de veronderstelling dat de instelling van de slavernij goed is. Het is eerder zo dat zaad tot opheffing van de slavernij al gezaaid werd in Filemon 16 ('niet meer als een slaaf, maar veel meer dan dat, als een geliefde broeder'), Efeziërs 6:9 ('Meesters, ... Laat uw dreigementen achterwege'), Kolossenzen 4:1 ('Meesters, geef uw slaven waar zij recht op hebben en wat redelijk is') en 1 Timoteüs 6:1-2 (waar meesters 'broeders' zijn). Daar waar dit zaad van gelijkheid tot volle bloei kwam, was de instelling van de slavernij allang geen slavernij meer.

Paulus' regels voor de relatie tussen man en vrouw in het huwelijk, komen echter *wel* voort uit de veronderstelling dat de instelling van het

18 Vijftig Cruciale Vragen

huwelijk goed is – en niet alleen maar goed, ook dat de grondlegging daarvan vanaf het begin van de tijd naar de wil van de Schepper is (Efeziërs 5:31-32). In de wijze waarop Paulus de grondslag van het huwelijk plaatst als Gods wil vanaf de schepping, toont hij bovendien aan dat zijn regels voor het huwelijk eveneens uit deze scheppingsorde voortvloeien. Hij haalt Genesis 2:24 aan: ‘die twee zullen één lichaam zijn’ en hij zegt: ‘ik betrek het op Christus en de kerk’. Vanuit dit ‘mysterie’ tekent hij het patroon van de relatie tussen de echtgenoot als hoofd (als analogie van Christus) en de vrouw als zijn lichaam (als analogie van de kerk) en hij ontleent daaraan de juistheid van het leiderschap van de echtgenoot en de onderdanigheid van de vrouw. Op deze manier zijn Paulus’ regels voor het huwelijk evenzeer gegrond in de scheppingsorde als de instelling zelf. Bij de slavernij is dit niet het geval. Daarom is deze vergelijking oppervlakkig en misleidend, hoewel het waar is dat sommige slavenbezitters in de 19^e eeuw op vergelijkbare wijze argumenteerden als wij doen in onze verdediging betreffende de rolverdeling binnen het huwelijk.

Mary Steward Van Leeuwen zegt dat de 19^e eeuwse christelijke voorstanders van de slavernij op grond van 1 Timoteüs 6:1-6 het volgende beweerden: ‘zelfs wanneer de instelling van de slavernij niet terug te voeren valt tot op de schepping ... betekent het feit dat Paulus de handhaving daarvan baseert op een openbaring van Jezus zelf, dat ieder die de slavernij zou willen afschaffen (of zelfs de arbeidscondities van de slaven zou willen verbeteren) de tijdloze bijbelse normen voor de maatschappij zou tarten.’⁶ Het probleem bij dit argument is, dat Paulus het onderwijs van Jezus niet gebruikt om de instelling van de slavernij te ‘handhaven’, maar om het gedrag te reguleren van christen slaven en meesters in een instelling die haar bestaan ten dele al te danken had aan zonde. Wat Jezus benadrukt, is de soort innerlijke vrijheid en liefde die bereid is om de extra mijl te gaan in dienstbetoon, zelfs wanneer het verzoek daartoe onrechtvaardig is (Matteüs 5:41). Daarom is het onjuist om te zeggen dat Jezus’ woorden de grondslag vormen voor de slavernij zoals de schepping de grondslag vormt voor het huwelijk. Jezus geeft geen enkele grondslag voor slavernij, de schepping echter geeft een rotsvaste grondslag voor het huwelijk en de complementaire rollen daarin voor man en vrouw.

Tenslotte, wanneer degenen die deze vraag stellen zich moeite geven om de fouten te vermijden die de christelijke verdedigers van de slavernij hebben gemaakt, moeten we ook de wezenlijke mogelijkheid onder ogen zien dat wij het niet zijn, maar juist de huidige evangelische

⁶ Mary Steward Van Leeuwen, *Gender and Grace* (Downers Grove, IL. InterVarsity Press, 1990) pag.238.

feministen die het meeste weg hebben van de verdedigers van de slavernij uit de 19^e eeuw: zij gebruiken bijbelse argumenten om aanpassing te rechtvaardigen van een aantal punten waar de hedendaagse maatschappij zeer sterke druk op uitoefent (toen ten gunste van de slavernij, nu ten gunste van het feminisme).

17. Het nieuwtestamentische onderwijs over de onderdanigheid van de vrouw binnen het huwelijk staat in dat deel van de Schrift dat bekend staat als de ‘Huisregels’ (Haustafeln) en is gedeeltelijk overgenomen uit de cultuur van de eerste eeuw. Moeten we daarom niet erkennen dat de Schrift ons leert om niet tegen de eigentijdse cultuur in te gaan, maar ons daaraan tot op zekere hoogte aan te passen en dat we dus bereid moeten zijn om de omgangsvormen tussen man en vrouw te veranderen, in plaats van vast te houden aan tijdgebonden gewoontes uit de eerste eeuw?

Deze vraag is een meer intellectuele variant van de voorgaande vragen (15 en 16). Een paar aanvullende opmerkingen kunnen misschien helpen. In de eerste plaats moeten we uitleggen dat de ‘Huisregels’ verwijzen naar Efeziërs 5:22 - 6:9, Kolossenzen 3:18 - 4:1 en in mindere mate naar 1 Petrus 2:13 - 3:17, waar ook instructies worden gegeven aan de leden van de huishouding: mannen/vrouwen, kinderen/ouders, slaven/ meesters.

Het eerste probleem bij dit argument is dat deze ‘Huisregels’ van de omringende wereld weinig overeenkomst vertonen met dat wat we in het Nieuwe Testament aantreffen. Het lijkt er absoluut niet op dat Paulus simpelweg inhoud of vorm van zijn cultuur heeft overgenomen. Beide schriftgedeelten zijn heel anders dan de niet-bijbelse parallellen die we kennen.⁷

Het tweede probleem bij dit argument is, dat het maximaliseert wat incidenteel is (het weinige wat in Paulus’ onderwijs overeenkomt met de omringende wereld) en minimaliseert wat uitermate belangrijk is (de radicale christelijke aard en grondslag van Paulus’ onderwijs over het huwelijk in de ‘Huisregels’). In vraag 15 en 16 hebben we aangetoond dat Paulus bepaald niet ondoordacht spreekt over een aantal zaken die oppervlakkig gezien raakvlakken hebben met de omringende cultuur. Hij baseert zijn onderwijs over het ‘hoofd zijn’ op de aard van Christus’ relatie met de kerk, die hij ziet als een ‘mysterie’ dat geopenbaard wordt in Genesis 2:24 en dus in de schepping zelf.

⁷ Het Engelse werk dat aangaande deze vraag het meest wordt aangehaald is de dissertatie van J.E. Crouch, *The Origin and Intention of the Colossian Haustafel*, F.R.L.A.N.T., 109 (Göttingen: Vandenhoeck und Ruprecht, 1972). Voorbeelden van ogenschijnlijke parallellen zijn in het Engels vertaald en in dit werk te lezen.

20 Vijftig Cruciale Vragen

We denken niet dat er recht gedaan wordt aan de integriteit van Paulus of aan de inspiratie van de Schrift wanneer beweerd wordt dat Paulus zijn toevlucht nam tot de argumentatie dat zijn vermaningen gegrond waren in de scheppingsorde zelf en in het werk van Christus om zodoende tijdgebonden aanpassingen aan zijn cultuur te bekrachtigen en te rechtvaardigen. Het is veel aannemelijker dat de theologische diepgang en de goddelijke inspiratie van de apostel hem leidden, niet alleen om zeer selectief te zijn in dat wat hij uit de wereld overnam, maar evenzeer om zijn morele voorschriften slechts te koppelen aan de schepping, daar waar deze duurzame rechtsgeldigheid hadden. Daarom geloven we dat er gegronde redenen zijn om de blijvende rechtsgeldigheid van Paulus' blauwdruk voor het huwelijk te bevestigen: laat de echtgenoot, als hoofd van het huis, liefhebben en leidinggeven op de manier waarop Christus dit doet bij de kerk en laat de vrouw dit liefdevolle leiderschap bevestigen op de manier waarop de kerk Christus eert.

18. Maar wat te zeggen van de bevrijdende manier waarop Jezus vrouwen behandelde? Verwerpt hij niet onze hiërarchische traditie en maakt hij voor vrouwen niet de weg vrij voor alle functies in de bedieningen?

We geloven dat de bediening van Jezus revolutionaire implicaties heeft voor de manier waarop zondige mannen en vrouwen elkaar behandelen. 'Mocht deze vrouw, die een dochter is van Abraham en al achttien jaar door Satan geboeid werd gehouden, ... niet uit deze boeien worden losgemaakt?' (Lukas 13:16). Alles wat Jezus leerde en deed vormde een aanval op de hoogmoed waardoor mannen en vrouwen elkaar kleineren. Alles wat hij leerde en deed was een oproep tot die nederigheid en liefde waardoor leiderschap wordt gezuiverd van zelfverhoging en onderdanigheid van slaafsheid. Hij bestempelde de begerige blikken van de man als overspel en dreigde met de hel (Matteüs 5:28-29). Hij veroordeelde het willekeurig verstoten van vrouwen door echtscheiding (Matteüs 19:8). Hij zei dat we rekenschap moeten afleggen voor ieder nutteloos woord dat we uitspreken (Matteüs 12:36). Hij gebod dat wij elkaar zouden behandelen zoals wij zelf behandeld zouden willen worden. (Matteüs 7:12). Hij zei tegen de harteloze priesters: 'de hoeren zijn u voor bij het binnengaan van het koninkrijk van God' (Matteüs 21:31). Hij werd vergezeld door vrouwen, hij onderwees vrouwen en vrouwen waren getuige van zijn opstandingsleven. Op iedere sociale gewoonte die mannen en vrouwen vernedert of misbruikt, kunnen deze woorden van Jezus worden toegepast: 'En waarom overtreedt u het gebod van God, alleen om uw eigen traditie in stand te houden?' (Matteüs 15:3).

Waar echter zegt of doet Jezus iets dat kritiek levert op de scheppingsorde waarin mannen de primaire verantwoordelijkheid dragen om leiding te geven, te beschermen en te onderhouden? Geen enkele daad van Jezus zet vraagtekens bij deze goede orde. Uit het feit dat vrouwen Jezus dienden en van hem leerden en naar de leerlingen renden om hun te vertellen dat Jezus was opgestaan, kun je niet simpelweg de conclusie trekken dat Jezus dus tegenstander was van het liefdevolle 'hoofd zijn' van echtgenoten of van het feit dat het oudstenschap alleen beperkt was tot geestelijke mannen. We willen niet beweren dat Jezus vooral de voorkeur gaf aan puur mannelijk oudstenschap in de kerk, alleen omdat hij twaalf mannen uitkoos om zijn gevolmachtigde apostelen te zijn. Toch zou dat argument op zijn minst even geldig zijn als de bewering dat alles wat Jezus verder deed, inhoudt dat hij tegen een oudstenschap van alleen mannen of tegen het 'hoofd zijn' van de echtgenoot zou zijn. De poging om te bewijzen dat de bediening van Jezus deel uit maakt van de belangrijke bijbelse voortgaande ontwikkeling tegen een rolverdeling op basis van geslacht, kan alleen maar volgehouden worden door aan te nemen (en niet door aan te tonen) dat Jezus veel meer de bedoeling had leiderschap en onderdanigheid te neutraliseren dan te rectificeren. Wat wel duidelijk is, is dat Jezus radicaal het leiderschap wilde zuiveren van hoogmoed, vrees en zelfverheffing en dat hij tegelijkertijd radicaal vrouwen eerde als personen die, onder God, het hoogste respect verdienen.

19. Vrouwen speelden een belangrijke rol in de bediening met Paulus. Toont dit niet aan dat zijn onderwijs niet de bedoeling heeft om vrouwen van de bedieningen uit te sluiten?

Ja. Maar het gaat er niet om of vrouwen uitgesloten zouden moeten worden van de bedieningen. Dat moeten ze níet. Er staan honderden bedieningen open voor mannen en vrouwen. We moeten zorgvuldiger zijn in onze manier van vragen stellen, anders wordt de waarheid vanaf het begin vertroebeld.

Het gaat er hier om of een aantal van de vrouwen die met Paulus dienden, in die bediening functies bekleedden die niet in overeenstemming waren met de begrenzings van het oudstenschap voor mannen. We geloven dat het antwoord op deze vraag 'nee' is. Thomas Schreiner heeft deze zaak uitgebreider behandeld in Hoofdstuk 11 van *Recovering Biblical Manhood and Womanhood*. Maar misschien kunnen we dit illustreren aan de hand van twee belangrijke vrouwen in Paulus' bediening.

Paulus zegt van Euodia en Syntyche: 'Ze hebben samen met mij voor het evangelie gestreden, evenals Clemens en mijn overige medewerkers' (Filippenzen 4:2-3). Euodia en Syntyche krijgen hier een

22 Vijftig Cruciale Vragen

prachtig compliment voor hun bediening met Paulus. Maar er is geen noodzakelijk bewijs te vinden voor de bevestiging dat de aard van de bediening in tegenspraak was met de grenzen die volgens ons getrokken worden in 1 Timoteüs 2:12. Je moet dit *aannemen*, wil je iets inbrengen tegen deze begrenzingsen. Paulus zou zeker zeggen dat de 'dienaren' die genoemd worden in Filippenzen 1:1, samen met de 'opzieners' medewerkers waren die met hem samenwerkten als hij daar was. Maar zelfs dan, je kunt een 'medewerker' van Paulus zijn zonder een positie te bekleden waarbij je gezag hebt over mannen. (Vanuit 1 Timoteüs 3:2 en 5:17 nemen we aan dat het verschil tussen opzieners en oudsten daaruit bestaat dat oudsten verantwoordelijk zijn voor het geven van leiding en onderwijs en opzieners niet.)

Febe wordt geprezen als iemand die in dienst staat van de gemeente te Kenchreeën, iemand die 'velen tot steun is geweest, ook mij' (Romeinen 16:1-2). Sommigen hebben getracht te bewijzen dat het Griekse woord voor 'hulp' in werkelijkheid 'leider' betekent. Dit valt te betwijfelen, want dit is hoe dan ook moeilijk voor te stellen, dan zou Paulus hier bedoelen dat Febe zijn leider was.⁸ Hij zou natuurlijk kunnen bedoelen dat zij een invloedrijke *patrones* was die hem en zijn team bescherming bood of dat zij haar invloed op de gemeenschap aanwendde ten gunste van het evangelie en van Paulus in het bijzonder. Zij was een zeer belangrijke persoon en speelde een cruciale rol in de bediening. Om hier echter een conclusie aan te verbinden die tegengesteld is aan ons begrip van 1 Timoteüs 2:12, moet je *veronderstellen* dat het gaat om gezag over mannen, want dat kan hier niet aangetoond worden.

20. Maar Priscilla⁹ onderwijst toch Apollos (Handelingen 18:26)? Ze wordt zelfs eerder dan haar man Aquila genoemd. Toont dit dan niet aan dat vrouwen in de praktijk van de vroege kerk niet uitgesloten werden van het onderwijsambt in de kerk?

We geven graag toe dat Priscilla een medewerkster was van Paulus in Christus (Romeinen 16:3)! Zij had samen met haar echtgenoot grote invloed in de gemeente in Korinte (1 Korintiërs 16:19) en ook in Efeze. Er zijn tegenwoordig in onze gemeenten veel vrouwen zoals Priscilla. In ons verstaan van de Schrift is er niets dat aanleiding geeft om een vrouw het zwijgen op te leggen wanneer zij samen met haar man een ongelovige (of een verwarde gelovige – of wie dan ook) bezoekt. We kunnen ons goed voorstellen hoe dynamisch een dergelijk gesprek verlopen kan zijn,

⁸ Het Griekse woord *prostatos* betekent 'helper', 'patrones' en niet 'leider'. Het komt alleen hier in de bijbel voor.

⁹ Priscilla is het verkleinwoord van Prisca. In de brieven van Paulus staat Prisca, in Handelingen vinden we Priscilla (noot vertaler).

waarbij Priscilla heeft bijgedragen aan de uitleg en de illustratie van de doop in Jezus' naam en het werk van de heilige Geest.

Ons begrip van wat mannen en vrouwen past in een dergelijke setting is geen oversimplificatie of een kunstmatige lijst met regels voor dat wat man en vrouw mogen zeggen en doen. Het is veel meer een oproep om tactvol en fijngevoelig de persoonlijke dynamiek te bewaren die de leiding van Aquila eert zonder de wijsheid en het inzicht van Priscilla de mond te snoeren. Er is niets in deze tekst te vinden dat niet uitgelegd kan worden aangaande dit gebeuren. We beweren niet dat wij de geest en het evenwicht kennen betreffende de omgang tussen Priscilla en Aquila en Apollos. We beweren alleen dat een feministische reconstructie van deze relatie niet meer bewijs aandraagt dan de onze. Het recht van Priscilla om een gezaghebbend, onderwijzend ambt te bekleden kan niet gebaseerd worden op een gebeurtenis waar we zo weinig vanaf weten. Het is maar de vraag of de volgorde van hun namen aangeeft dat Priscilla de leiding had. Het kan zijn dat Lucas de vrouw gewoon grotere eer wilde bewijzen door haar naam eerst te noemen (1 Petrus 3:7), of misschien had hij een andere, ons onbekende reden. De uitspraak dat Priscilla het voorbeeld is dat vrouwen gezaghebbend onderwijs geven in het Nieuwe Testament, is één van die dubieuze ongewettigde conclusies die steeds opnieuw door evangelische feministen getrokken worden en vervolgens worden gepresenteerd als zijnde een belangrijke, bijbelse, voortgaande ontwikkeling aangaande een rolverdeling op basis van geslachtsverschillen. Veel ongefundeerde conclusies scheppen echter nog geen belangrijke voortgaande ontwikkeling.

21. Willen jullie hiermee zeggen dat vrouwen onder bepaalde omstandigheden zonder bezwaar mannen kunnen onderwijzen?

Wanneer Paulus in 1 Timoteüs 2:12 zegt: 'ik sta haar dus niet toe dat ze zelf onderwijst of gezag over mannen heeft, ze moet bescheiden zijn', leiden we daar niet uit af dat hij een absoluut verbod bedoelt voor alle onderwijs door vrouwen. Paulus instrueert oudere vrouwen om 'goede raad te geven en de jonge vrouwen voor te houden dat ...' (Titus 2:3-4). Hij roemt het onderwijs dat Eunike en Loïs aan hun zoon en kleinzoon Timoteüs gaven (2 Timoteüs 1:5, 3:14). Spreuken prijst de ideale huisvrouw: 'Ze spreekt wijze woorden, wat ze zegt, zijn liefdevolle lessen' (Spreuken 31:26). Paulus bevestigt dat vrouwen in de kerk profeteren (1 Korintiërs 11:5) en zegt dat mannen worden 'onderwezen' door dit profeteren (1 Korintiërs 14:31). Hij zegt tegen de leden van het lichaam (waarschijnlijk mannen en vrouwen): 'onderricht en vermaan elkaar in alle wijsheid, zing met heel uw hart psalmen en hymnen voor God en liederen die de Geest u vol genade ingeeft' (Kolossenzen 3:16).

24 Vijftig Cruciale Vragen

Dan is daar natuurlijk Priscilla die samen met Aquila, Apollos corrigeert (Handelingen 18:26).

Het is willekeur om te denken dat Paulus in 1 Timoteüs 2:12 iedere onderwijsvorm bedoelde en het vlak van onderwijs is zo groot dat het *onmogelijk* is dat vrouwen niet *op één of andere manier* mannen iets zouden bijbrengen en mannen niet *iets* van vrouwen zouden leren. In zekere zin leert de natuur iets (1 Korintiërs 11:14), de vijgenboom leert iets (Matteüs 24:32, lijden leert iets (Hebreeën 5:8) en menselijk gedrag leert iets (1 Korintiërs 4:6; 1 Petrus 3:1).

Indien Paulus niet alle vormen van onderwijs en leren op het oog had, wat bedoelde hij dan? Gezien het feit dat de gemeente hier is samengekomen voor gebed en onderwijs (1 Timoteüs 2:8-10, 3:15), ligt het voor de hand dat het 'onderwijzen' hier gekoppeld is aan het 'gezag hebben over mannen'. Wij zouden willen aanvoeren dat het onderwijs dat ongepast is voor een vrouw om te geven, slaat op het onderwijs dat qua wijze of omgeving dusdanig gegeven wordt dat het de roeping van de man om de primaire verantwoordelijkheid te dragen voor onderwijs en leiderschap geweld aandoet. Deze primaire verantwoordelijkheid moet gedragen worden door de voorgangers of oudsten. Daarom denken wij dat het naar Gods wil is dat alleen mannen de verantwoordelijkheid voor dit ambt op zich nemen.

22. Kan een voorganger een vrouw niet toestaan om de gemeente uit de Schrift te onderwijzen, als hij tijdens dat onderwijs toch het toezicht blijft houden?

Iedere onderwijsbediening binnen de gemeente heeft de goedkeuring nodig van de gezagdragers en opzieners (= oudsten) van de gemeente. Het zou echter verkeerd zijn wanneer de leiders van de gemeente hun gezag zouden aanwenden om het daadwerkelijk functioneren van een vrouw als onderwijzend oudste in de gemeente goed te keuren, zonder dit die naam te willen geven. Anders gezegd, wil het geven van onderwijs door een vrouw bijbels bevestigd worden, dan zijn er twee criteria waaraan voldaan moet worden. Eén daarvan is de goedkeuring van de geestelijke opzichters van de gemeente (= oudsten). Het andere is het vermijden van situaties en het soort onderwijs dat een vrouw in een positie plaatst van daadwerkelijk geestelijk herderschap over een groep mannen of het vermijden van het soort onderwijs dat in wezen een sterk, krachtig beroep doet op het geweten van mannen op grond van goddelijk gezag.

23. Hoe kunnen jullie goedkeuren dat vrouwen in de gemeente profeteren, maar afkeuren dat vrouwen voorgangers en oudsten zijn? Vormt profetie nu juist niet het hart van deze functies?

Nee. De functie van voorganger/oudste bestaat voornamelijk uit het geven van leiding en onderwijs (1 Timoteüs 5:17). In de kwalificatielijst voor oudsten wordt de gave van profetie niet genoemd, maar de bekwaamheid om te onderwijzen wel (1 Timoteüs 3:2). In Efeziërs 4:11 worden profeten onderscheiden van herders/leraars. En ondanks het feit dat mannen leren van de profetieën die vrouwen uitspreken, maakt Paulus toch onderscheid tussen de gave van profetie en de gave van onderwijs (Romeinen 12:6-7; 1 Korintiërs 12:28). Het wordt vrouwen nergens verboden om te profeteren. Paulus geeft alleen regels betreffende de manier waarop zij profeteren om daarin het principe van het geestelijk leiderschap van mannen geen geweld aan te doen (1 Korintiërs 11:5-10).

In samenkomsten van de vroege kerk was profetie niet de gezaghebbende onfeilbare openbaring die wij associëren met de geschreven profetieën van het Oude Testament.¹⁰ Het was een verslag in menselijke woorden, gebaseerd op een spontane, persoonlijke openbaring van de heilige Geest (1 Korintiërs 14:30) met het doel om op te bouwen, te troosten, te bemoedigen, terecht te wijzen en raad te geven (1 Korintiërs 14:3, 24-25; Handelingen 21:4, 16:6-10). Het was niet zonder meer vrij van menselijke vergissingen en moest dus beoordeeld worden (1 Tessalonicenzen 5:19-20; 1 Korintiërs 14:29) op grond van het apostolische (bijbelse) onderwijs (1 Korintiërs 14:36-38; 2 Tessalonicenzen 2:1-3). In de vroege kerk stond profetie niet gelijk aan de huidige preek of aan een formele schriftuitleg. Zowel mannen als vrouwen konden opstaan om te delen wat zij geloofden dat God hen te binnen bracht om de gemeente op te bouwen. De beoordeling van deze woorden en de normale bediening van het onderwijs was de verantwoordelijkheid van de oudsten-leraars. Deze laatste functie was volgens Paulus slechts voor mannen bestemd.¹¹

¹⁰ Sommige auteurs van *Recovering Biblical Manhood and Womanhood* zijn het niet eens met deze zienswijze op nieuwtestamentische profetie. Zij zijn van mening dat de nieuwtestamentische gave van profetie nu niet meer voorkomt, omdat dit deel uitmaakte van het unieke openbaringsmoment in de geschiedenis en bestond uit woorden die het onfeilbare gezag van God in zich hadden. Zij zouden zeggen dat vrouwen in die zin wel konden profeteren, maar niet konden onderwijzen omdat het gezag zo onmiskenbaar in de woorden zelf ligt en niet in de persoon in kwestie, terwijl dit bij de uitleg in het geven van het onderwijs wel het geval is.

¹¹ Deze uitleg van profetie in het Nieuwe Testament wordt ontwikkeld en verdedigd in Wayne Grudem, *The Gift of Prophecy in the New Testament and Today* (Wheaton, IL: Crossways Books, 1988); Roy Clements, *Word and Spirit: The Bible and the Gift of Prophecy* (Leicester: U.C.C.F. Booklets, 1986); Graham Houston, *Prophecy: A Gift for Today?* (Downers Grove and Leicester: InterVarsity Press, 1989); D.A. Carson, *Showing the Spirit* (Grand Rapids, MI: Baker, 1987). De auteurs van dit boekje staan ook achter deze zienswijze op nieuwtestamentische profetie, sommige andere schrijvers die bijdroegen aan *Recovering Biblical Manhood and Womanhood* zijn een andere mening toegedaan.

24. Zeggen jullie hiermee dus dat je aanvaardt dat vrouwen vrij zijn om in het openbaar te profeteren zoals dat beschreven staat in Handelingen 2:17, 1 Korintiërs 11:5 en Handelingen 21:9?

Ja.¹²

25. In 1 Korintiërs 14:34 staat: 'Vrouwen moeten gedurende uw samenkomsten zwijgen'. Jullie standpunt lijkt dus niet erg bijbels te zijn omdat je vrouwen wel toestaat om wat te zeggen. Hoe leggen jullie dit regelrechte spreekverbod aan vrouwen dan uit?

De reden waarom we geloven dat Paulus niet wil zeggen dat vrouwen in de gemeente *absoluut* moeten zwijgen, staat in 1 Korintiërs 11:5, waar hij vrouwen toestaat om in de gemeente te bidden en te profeteren: 'Maar een vrouw maakt haar hoofd te schande wanneer ze met onbedekt hoofd *bidt of profeteert*'. Vervolgens kun je vragen: 'Waarom laat je de betekenis van 1 Korintiërs 14:34 beperken door 1 Korintiërs 11:5 en niet andersom?'

Allereerst lezen we zowel in 1 Korintiërs 14:35 als in 1 Korintiërs 11:6 dat Paulus bezorgd is over dat wat voor vrouwen 'een schande' is (*aischron* in beide verzen en alleen hier in 1 Korintiërs). Het gaat er niet om of vrouwen wel bekwaam of intelligent of wijs of goed opgeleid zijn. Het gaat erom hoe zij staan in relatie tot de mannen in de gemeente. In 1 Korintiërs 14:34 gebruikt Paulus het woord *ondergeschikt* en in 1 Korintiërs 11:3 noemt hij de man het *hoofd*. Daarom gaat het hier bij het punt van de schande in wezen om een daad die de functie van de man als leider in de gemeente zou ontoren. Indien *al* het spreken schandelijk zou zijn, zou Paulus een vrouw niet hebben toegestaan om te bidden en te profeteren, zoals hij dit in 1 Korintiërs 11:5 doet, waar het juist gaat over dat wat schandelijk is. Paulus laat in 1 Korintiërs 11:5-16 echter zien dat het niet gaat om het feit *dat* vrouwen in het openbaar bidden en profeteren, maar om het feit *hoe* zij dat doen. De vraag is: doen zij het dusdanig dat zij in kleding en houding laten zien dat zij het 'hoofd zijn' bevestigen van de mannen die geroepen zijn om de gemeente te leiden?

We kijken op dezelfde manier naar de context van 1 Korintiërs 14:33-36 om te zien of we daar hetzelfde tegenkomen voor de *manier* van spreken die Paulus op het oog zou kunnen hebben, wanneer hij zegt dat het voor een vrouw een 'schande' is om te spreken. We zien opnieuw dat het niet gaat om de bekwaamheid of de wijsheid van vrouwen om verstandig te kunnen spreken, maar om de manier waarop vrouwen omgaan met mannen (*hypotassesthōson* – 'laat hen ondergeschikt blijven'). Er is hier sprake van een interactie waarvan

¹² Zie voetnoot 10.

Paulus geloofd dat deze de roeping van de mannen om de primaire leiders van de gemeente te zijn in opspraak brengt. Hoofdstuk 6 van *Recovering Biblical Manhood and Womanhood* behandelt uitgebreid dat deze ongepaste interactie slaat op de beoordeling van profetieën zoals genoemd in 1 Korintiërs 14:29. Volgens Paulus is de rol die vrouwen hier spelen ongepast. Dit is de activiteit waarbij zij moeten zwijgen.¹³ Anders gezegd, Paulus roept niet op tot een absoluut zwijgen voor vrouwen, maar tot een betrokkenheid die op verschillende manieren aangeeft dat zij graag het leiderschap willen erkennen van de mannen die door God geroepen zijn om de kudde te hoeden en te leiden.

26. Neemt Paulus' uitspraak 'Er zijn geen Joden of Grieken meer, ... mannen of vrouwen ... u bent allen één in Christus Jezus' (Galaten 3:28), niet de grondslag weg voor de rolverdeling in de gemeente op basis van geslachtsverschil?

Nee. De meeste evangelische christenen zijn het er nog steeds over eens dat deze tekst geen vrijbrief vormt voor homoseksualiteit. Met andere woorden, de meesten van ons schrijven aan Paulus' woorden 'geen ... mannen of vrouwen' geen bredere betekenis toe dan wat ons bekend is uit andere passages die hij goedkeurt. We weten bijvoorbeeld uit Romeinen 1:24-32 dat Paulus niet de bedoeling heeft om door middel van Galaten 3:28 de scheppingsorde van de onderscheiden rol van man en vrouw op te heffen.

De context van Galaten 3:28 laat overduidelijk zien op welk punt man en vrouw gelijk zijn in Christus: zij zijn op gelijke wijze gerechtvaardigd door het geloof (v.24), bevrijd van de slavernij van het wetticisme (v.25), kinderen van God (v.26), met Christus omkleed (v.27), het eigendom van Christus (v.29) en nakomelingen van Abraham, erfgenamen volgens de belofte (v.29).

Deze laatste zegen, het op gelijke wijze met de man mede-erfgenaam zijn van de belofte, is uitermate belangrijk. In 1 Petrus 3:1-7 wordt de zegen van het mede-erfgenaam zijn 'van de genade van het nieuwe leven', verbonden aan de oproep aan de vrouw om het gezag van haar man te erkennen (v.1) en aan de oproep aan de echtgenoot om zijn 'vrouw, die brozer is dan u, met respect te behandelen'. Wat onze rol betreft had Petrus aangaande onze erfenis dus geen probleem met het principe van 'geen ... mannen of vrouwen' enerzijds en het principe van leiding - onderdanigheid anderzijds. Galaten 3:28 heft de op geslachtsverschillen gebaseerde rolverdeling, zoals die door God is ingesteld en door Christus is herwonnen, niet op.

¹³ Zie ook Wayne Grudem, 'Prophecy, Yes, but Teaching, No. Paul's Consistent Affirmation of Women's Participation without Governing Authority', *Journal of the Evangelical Theological Society*, 30:1; March 1987 pag.11-23.

27. Hoe verklaar je dat God in het Oude Testament het blijkbaar goedkeurt dat vrouwen een profetische of leidersrol vervulden?

In de eerste plaats moeten we in gedachten houden dat God geen antipathie toont in het openbaren van zijn wil aan vrouwen. Hij verklaart ook niet dat zij onbetrouwbare boodschapsters zijn. Het functieverval voor mannen en vrouwen in de bedieningen is niet gebaseerd op de onbekwaamheid van vrouwen om waarheid te ontvangen of door te geven, maar in de primaire verantwoordelijkheid van mannen om volgens Gods orde te leiden en te onderwijzen. De voorbeelden van vrouwen die profeteerden en leiding gaven, geven geen aanleiding om deze orde in twijfel te trekken. Elk voorbeeld laat veeleer zien dat de vrouwen die deze ongebruikelijke weg bewandelden, het normale leiderschap van mannen bevestigden en eerden, of hun falend leiderschap aanklaagden.

Neem bijvoorbeeld Mirjam, de profetes. Voor zover wij het kunnen beoordelen was haar bediening vooral op de vrouwen van Israël gericht (Exodus 15:20). Debora, een profetes, rechter en moeder in Israël (Rechters 4:4, 5:7) was samen met Jaël (Rechters 5:24-27) een levende aanklacht tegen de zwakheid van Barak en andere mannen in Israël, die als leiders meer moed hadden moeten tonen (Rechters 4:9). (Vooral de periode van de rechters vormt onzekere grond om een visie op te baseren van dat wat in Gods ogen ideaal leiderschap is. In die tijd was God er niet afkerig van om gelegenheden te creëren die tegen zijn geopenbaarde wil ingingen om in zijn wijsheid een bepaald doel te bereiken [zie Rechters 14:4]).

Ook Chulda gebruikte haar profetische gave klaarblijkelijk wanneer zij privé om raad werd gevraagd en niet in een openbare preekbediening (2 Koningen 22:14-20). En Hanna, de profetes uit het begin van het Nieuwe Testament, vulde haar dagen in de tempel met vasten en gebed (Lucas 2:36-37).

We moeten ook bedenken, dat als God aan iemand macht of openbaring geeft, dit geen onbetwist teken is dat deze persoon op ieder gebied voor ons een ideaal voorbeeld is. Dit wordt bijvoorbeeld duidelijk uit het feit dat God in het Oude Testament mensen zegende die polygamie bedreven (bijv. Abraham en David). Zelfs de gave van profetie is geen bewijs dat iemand gehoorzaam is aan God of zijn goedkeuring heeft. Hoe vreemd dit ook klinkt, Matteüs 7:22; 1 Korintiërs 13:2 en 1 Samuël 19:23-24 tonen dit aan. Bovendien hebben we in de situatie van elk van de bovengenoemde vrouwen ook te maken met een illustratie van een charismatisch verschijnen, niet van een plechtige bevestiging in het gewone oudtestamentische priesterambt, dat de verantwoordelijkheid was van de mannen.

28. Zijn jullie van mening dat vrouwen goedgeleviger zijn dan mannen?

In 1 Timoteüs 2:14 lezen we: 'niet Adam werd misleid, maar de vrouw; zij overtrad Gods gebod'. Paulus noemt dit één van de redenen waarom hij de vrouw niet toestaat 'dat zij zelf onderwijst of gezag over mannen heeft'. Historisch gezien heeft men dit meestal uitgelegd als zou de vrouw goedgeleviger zijn of makkelijker te misleiden dan de man en daardoor minder geschikt om dogmatisch toezicht te hebben over de gemeente.

Deze uitleg kan juist zijn (zie vraag 29). Toch voelen we ons meer aangetrokken tot een andere uitleg van Paulus' bewering. Wij denken dat Satan het niet in de eerste plaats voorzien had op Eva's goedgelevigheid (zo zij dat al was), maar veel meer op Adams leiderschap als degene die door God verantwoordelijk was gesteld voor het leven in de tuin. De subtiele aanpak van Satan zit in het feit dat hij wist dat God de scheppingsorde had ingesteld voor het welzijn van het gezin en hij daagde dit doelbewust uit door de man te negeren en met de vrouw in debat te gaan. Satan gaf haar de positie van woordvoerder, leider en verdediger. Op dat moment raakten zowel de man als de vrouw hun onschuld kwijt en lieten zij zich meetrokken in een relatiepatroon dat tot op heden destructief is gebleken.

Indien dit de juiste interpretatie is, dan bedoelt Paulus in 1 Timoteüs 2:4 het volgende: 'niet Adam werd misleid (dat wil zeggen niet Adam werd door de verleider benaderd en niet Adam onderhandelde rechtstreeks met de verleider), maar de vrouw werd misleid en overtrad Gods gebod (dat wil zeggen zij was degene die onderhandelde met de verleider en zij werd door haar rechtstreekse interactie met hem misleid en tot overtreding aangezet)'.

In dit geval is het belangrijkste punt niet of de man niet misleid kan worden of dat de vrouw makkelijker misleid kan worden; het punt is dat wanneer Gods leiderschapsorde verworpen wordt, dit schade en verderf tot gevolg heeft. Man en vrouw zijn beiden meer vatbaar voor het begaan van fouten en zonden wanneer zij de door God gegeven orde aan de kant schuiven.

29. Toch lijkt het of Paulus echt dacht dat Eva op een of andere manier makkelijker te misleiden was dan Adam. Maakt Paulus zich zo niet schuldig aan chauvinisme?

Nee. Als iemand vraagt of vrouwen zwakker zijn dan mannen, of slimmer, of sneller bang of iets dergelijks, dan is dit misschien het beste antwoord: vrouwen zijn in sommige opzichten zwakker en mannen zijn in sommige opzichten zwakker; vrouwen zijn in sommige opzichten slimmer en mannen zijn in sommige opzichten slimmer; vrouwen zijn in

30 Vijftig Cruciale Vragen

bepaalde omstandigheden sneller bang en mannen zijn in andere omstandigheden sneller bang. Het is gevaarlijk om negatieve waarden toe te schrijven aan de zogenaamde zwakheden van een ieder van ons. God wil dat door al de 'zwakheden' die kenmerkend zijn voor een man, de kracht van de vrouw tot uiting en tot bloei komt. God wil ook dat door al de 'zwakheden' die kenmerkend zijn voor een vrouw, de kracht van de man tot uiting en tot bloei komt.

Zelfs indien 1 Timoteüs 2:14 zou aangeven dat vrouwen in bepaalde omstandigheden kenmerkend vatbaarder zouden zijn voor misleiding, dan nog zegt dit niets over de gelijkheid of de waarde van man en vrouw. Het is dwaas om het ene geslacht hoger te achten dan het andere. Mannen en vrouwen, zoals God ons geschapen heeft, zijn verschillend op honderden terreinen. Dat wij gelijk geschapen zijn naar Gods evenbeeld betekent op zijn minst dit: dat als de zogenoemde zwakte/sterkte kolommen voor man en vrouw worden opgeteld, de uitkomst voor beiden hetzelfde zal zijn. En wanneer je deze twee kolommen op elkaar zou leggen, is het Gods bedoeling dat zij elkaar volmaakt aanvullen.

30. Indien het vrouwen niet is toegestaan om mannen regelmatig en officieel te onderwijzen, waarom mogen zij dan wel kinderen onderwijzen, die toch veel ontvankelijker en weerlozer zijn?

Deze vraag gaat uit van een veronderstelling waar wij niet in geloven. Zoals gezegd in vraag 21, funderen wij onze visie niet op de veronderstelling dat de Bijbel vrouwen een rol toedicht op basis van hun leerstellige of morele onbekwaamheden. De verschillende rolverdeling voor mannen en vrouwen in de bedieningen is niet geworteld in enige vermeende onbekwaamheid, maar in Gods scheppingsorde voor man en vrouw. Omdat jongetjes anders omgaan met hun lerares dan mannen met vrouwen, wordt de dynamiek van het leiderschap zoals die door God is ingesteld, niet geschaad. (Hoewel die dynamiek wel geschaad zou worden wanneer ons personeelsbeleid en ons onderwijs zou communiceren dat bijbelonderwijs alleen door vrouwen gegeven kan worden en niet de primaire verantwoordelijkheid is van vaders en de geestelijke mannen van de kerk.)

31. Maken jullie je niet schuldig aan selectieve letterknechterij wanneer je zegt dat sommige uitspraken in een tekst blijvende waarde hebben en andere, over 'opzichtige haardracht' of over 'de bedekking van het hoofd', cultureel bepaald zijn en niet absoluut?

Alles in het leven en de taal is cultureel bepaald. Samen met alle uitleggers staan we voor de uitdaging om te onderscheiden hoe het bijbelse onderwijs tegenwoordig in een totaal andere cultuur moet

worden toegepast. Wanneer wij aantonen dat een gebod blijvende zeggingskracht heeft, proberen wij vanuit de context te laten zien dat het geworteld is in het wezen van God, het evangelie of Gods scheppingsorde. We bestuderen deze zaken zoals ze zich ontvouwen in de hele Schrift. Om daarentegen aan te tonen dat de specifieke vormen van sommige geboden alleen slaan op een enkele situatie of cultuur, doen wij het volgende: 1) we zoeken in de context naar aanwijzingen of dit het geval is; 2) we vergelijken andere schriftgedeelten die over hetzelfde onderwerp gaan, om te ontdekken of we te maken hebben met een beperkte toepassing of met een blijvend gebod; en 3) we proberen aan te tonen dat het culturele karakter van het gebod niet geworteld is in het wezen van God, het evangelie of de scheppingsorde.

In de context van het onderwijs van Paulus en Petrus over de relatie tussen mannen en vrouwen in de gemeente en thuis, worden niet alleen instructies gegeven over onderdanigheid en leiderschap, maar ook over hoe vrouwen zich tooien. Hier volgen de desbetreffende verzen in een letterlijke vertaling:

Op dezelfde manier moeten vrouwen zich tooien met fatsoenlijke kleding, matig en doelmatig, niet met vlechten en goud of parels of dure kleding, maar, zoals vrouwen past die belijden godvrezend te zijn, door goede werken (1 Timoteüs 2:9-10).

Tooi u niet uiterlijk met gevlochten haar en het dragen van goud of kleding, maar met de verborgen persoon(lijkheid) van het hart met het onvergankelijke (juweel) van een zachtmoedige en stille geest, die kostbaar is voor God (1 Petrus 3:3-5).

Het zou onjuist zijn om te beweren dat deze geboden tegenwoordig niet relevant zouden zijn. Een duidelijk, blijvend punt van onderwijs in deze verzen is, dat de *focus* van de poging tot sieren gericht moet zijn op 'goede werken' en op 'de verborgen persoon' en niet op uiterlijkheden als kleding, haardracht en sieraden. Ook is er geen enkele aanleiding om het algemene gebod om matig en doelmatig te zijn of om de waarschuwing tegen uiterlijk vertoon, op te heffen. Het is alleen de vraag of het dragen van vlechten, goud en parels toe en nu echt zondig is.

De context geeft één duidelijke indicatie dat dit niet het geval was. Petrus zegt: 'Uw schoonheid moet niet gelegen zijn in ... kleding'. Het Grieks spreekt niet over 'elegante' kleding (NBV), maar alleen over 'het dragen van kleding' of volgens de NBG: 'het dragen van gewaden'. We weten dat Petrus het dragen van kleding niet veroordeelt. Hij veroordeelt het misbruik van kleding. Dit suggereert vervolgens dat je hetzelfde ook kunt zeggen van het dragen van goud en vlechten. Het punt is niet er gewaarschuwd wordt tegen iets wat in wezen slecht is; er wordt gewaarschuwd tegen het misbruik daarvan als een uitdrukking van zelfverhoging en wereld gerichtheid. Hier valt aan toe te voegen dat het gebod over 'hoofd zijn' en onderdanigheid haar grond vindt in de scheppingsorde (in 1 Timoteüs 2:13-14) terwijl dit bij de specifieke

32 Vijftig Cruciale Vragen

vormen van matigheid niet het geval is. Daarom pleiten we onszelf vrij van de aanklacht van selectieve letterknechterij.

32. Maar pleit Paulus dan in 1 Korintiërs 11:13-15 niet voor een hoofdbedekking voor vrouwen tijdens de aanbidding door te verwijzen naar de scheppingsorde? Waarom is de hoofdbedekking tegenwoordig niet meer bindend terwijl het onderwijs over onderwerping en leiderschap dat wel is?

De kernvraag hier is of Paulus zegt dat de schepping een hoofdbedekking voorschrijft, of dat de schepping voorschrijft dat we cultureel gepaste uitdrukkingen van mannelijkheid en vrouwelijkheid gebruiken, wat toentertijd toevallig een hoofdbedekking voor vrouwen was. Wij denken dat dit laatste het geval is. De sleutelverzen zijn: 'Oordeelt u daarom zelf. Is het gepast dat een vrouw met onbedekt hoofd tot God bidt? Leert de natuur zelf u niet dat lang haar een man te schande maakt, terwijl het een vrouw tot eer strekt? Het haar van de vrouw is haar gegeven om een hoofdbedekking te dragen' (1 Korintiërs 11:13-15).

Hoe leerde de natuur dat lang haar een man te schande maakte en vrouwen een bedekking gaf? De natuur heeft vrouwen niet van meer haar voorzien dan mannen. Als men de natuur zijn gang laat gaan, hebben mannen zelfs meer haar dan vrouwen omdat het, naast hun hoofd, ook hun gezicht bedekt. Er moet een andere manier zijn waarop de natuur ons iets leert over dit onderwerp! Wij geloven dat in dit onderricht de gewoonte en de natuur samenwerken. Aan de ene kant dicteert de *gewoonte* welke kapsels in het algemeen mannelijk dan wel vrouwelijk zijn. Aan de andere kant dicteert de *natuur* dat mannen zich schamen als zij symbolen van vrouwelijkheid dragen. We zouden de invloed hiervan kunnen voelen, als we aan de mannen in onze kerken het volgende zouden vragen: 'Leert de natuur jullie niet, dat je geen jurk draagt in de kerk?' Het onderwijs van de natuur is de *natuurlijke* neiging van mannen en vrouwen om schaamte te voelen als zij van de cultureel bepaalde symbolen van mannelijkheid en vrouwelijkheid afwijken. De natuur leert ons niet welke symbolen dit moeten zijn.

Wanneer Paulus zegt dat het haar van een vrouw 'haar gegeven is om een hoofdbedekking te dragen'(v.15), bedoelt hij daarmee dat de natuur de vrouw naast het haar, ook de neiging heeft gegeven om de heersende gewoonten te volgen om haar vrouwelijkheid ten toon te spreiden, wat in dit geval onder andere betekende: het haar laten groeien en het opsteken als een bedekking op het hoofd. Wat Paulus in dit gedeelte wil zeggen is dat de relaties tussen mannelijkheid en vrouwelijkheid die geworteld zijn in de scheppingsorde (1 Korintiërs 11:7-9), gepaste culturele uitdrukking moeten vinden in de aanbiddingdienst.

De natuur leert ons dit door aan mannen en vrouwen diepe en van elkaar verschillende neigingen te geven met betrekking tot het gebruik van mannelijke en vrouwelijke symbolen.

33. Is het consequent om het oudstenschap te verbieden voor vrouwen in onze kerken en ze dan uit te zenden als zendelingen om dingen te doen die thuis verboden zijn?

Wij hebben diep ontzag voor het geloof, de liefde, de moed en de toewijding die duizenden vrijgezelle en getrouwde vrouwen hebben bewogen om de zending in te gaan. Het verhaal dat Ruth Tucker vertelt in haar boek *Guardians of the Great Commission: The Story of Women in Modern Missions*¹⁴ is geweldig. Ons gebed is dat het nog duizenden vrouwen – en mannen! – zal inspireren om zichzelf te geven voor het grote werk van wereldevangelisatie.

Is dit inconsequent van ons? Is het waar dat we vrouwen uitzenden als zending om dingen te doen die ‘thuis verboden’ zijn? Als dit zo is, dan is het een opmerkelijk feit dat de overgrote meerderheid van de vrouwen die door de eeuwen heen zending zijn geworden, net als wij de verantwoordelijkheid van mannen in leiderschap onderschrijven (Tucker, pag.38). En de mannen die het meest gedreven vrouwen hebben gerekruteerd en verdedigd voor de zending hebben dat niet gedaan omdat ze het oneens waren met onze visie op mannelijkheid en vrouwelijkheid, maar omdat ze het eindeloos aanwezige evangelisatiewerk zagen - waarbij vrouwen sommige dingen beter konden dan mannen.

Hudson Taylor noemt een voorbeeld waarbij een Chinese catecheet samenwerkte met een ‘missiezuster’ in plaats van met een Europese mannelijke zending en zegt daarover: ‘het hele werk van onderwijzen en preken en het vertegenwoordigen van de zending ten opzichte van buitenstaanders komt op zijn schouders terecht; hij geldt als het hoofd van de zending en moet onafhankelijk handelen’.¹⁵ De paradoxale missionaire kracht in het ‘zwak’ zijn werd keer op keer erkend. Mary Slessor bepleit in een geweldig betoon kracht dat men haar alleen naar onontdekt gebied in Afrika zou moeten laten gaan omdat ‘ze als vrouw minder als bedreiging zou worden gezien door de inheemse stamleden dan een mannelijke zending en dat ze daarom veiliger zou zijn’.¹⁶

Een ander voorbeeld is A.J. Gordon, de voorganger, zending, staatsman/politicus en oprichter (in 1889) van het Gordon-Conwell Theological Seminary, uit Boston. Hij was een groot voorstander van

¹⁴ Ruth Tucker, *Guardians of the Great Commission: A History of Women in Modern Missions* (Grand Rapids: Zondervan, 1988).

¹⁵ *Ibid.*, pag.47.

¹⁶ *Ibid.*, pag.83.

34 Vijftig Cruciale Vragen

vrouwen in de zending en verwees vooral naar de profeterende dochters van Handelingen 2:17. Maar ondanks zijn uitbundigheid voor bedieningen van vrouwen in de zending in de breedste zin van het woord, is zijn standpunt vergelijkbaar met dat van ons en baseerde hij dit op 1 Timoteüs 2:12:

Als we echter toegeven dat het verbod rust op onderwijs in het openbaar, is de vraag wat dit zou kunnen betekenen. Het onderwijzen en besturen zijn speciale functies van de oudste(n). De leraar en de herder, zoals genoemd in de gaven aan de Gemeente (Efeziërs 4:11), beschouwt Alford als dezelfde en de herder wordt over het algemeen als dezelfde persoon gezien als de bisschop. Nu is er geen enkel voorbeeld in het Nieuwe Testament van een vrouw die over een gemeente wordt aangesteld als bisschop en leraar. Het gebrek aan zo'n voorbeeld brengt ons ertoe dat wij ons onthouden van het aanstellen van een vrouw als herder van een christelijke gemeenschap. Maar als de Heer deze begrenzing heeft vastgesteld, geloven we dat het niet gebaseerd is op haar minder geliefde positie in de voorrechten van de genade, maar op de belemmeringen voor een dergelijke dienst in de natuur zelf.¹⁷

Wij geven toe dat er schijnbare tegenstrijdigheden zijn als men de instructies die Paulus aan een gevestigde gemeente geeft toepast op een beginnende gemeente. Wij geven toe dat er schijnbare tegenstrijdigheden zijn bij het aanbrengen van onderscheid tussen Priscilla-achtige raadgeving en de officiële onderwijzende rol van 1 Timoteüs 2:12. Wij kunnen ons voorstellen zelf net zo te worstelen als Hudson Taylor deed in een brief aan Mejuffrouw Faulding in 1868:

Ik weet niet wanneer ik in staat zal zijn terug te keren en het doet kerkzaken geen goed om op mij te wachten. U kunt de plaats van herder niet in naam innemen, maar u moet (Wang) Lae-djun zo goed als u kunt helpen bij zaken van invoegen en uitsluiten. U kunt persoonlijk met de kandidaten spreken en aanwezig zijn bij samenkomsten van de kerk en u kunt zelfs, via anderen, suggereren welke vragen gesteld zouden kunnen worden aan diegenen die gedoopt wensen te worden. Dan kunt u na de bijeenkomst onder vier ogen met Lae-djun praten en suggereren wie u denkt dat hij zou moeten invoegen tijdens de volgende bijeenkomst. Zo heeft hij de hulp die hij nodig heeft en is er niets dat iemand als onbetamelijk zou kunnen aanmerken.¹⁸

Het is niet onze wens om het grote doel van wereldevangelisatie te belemmeren door te bekvechten over welke van de honderden rollen zo dicht bij het herderschap/oudstenschap liggen dat het ongepast zou zijn voor vrouwen om ze te vervullen. Het staat voor ons vast dat vrouwen medewerkers zijn in het evangelie en zij aan zij met mannen zouden moeten strijden (Filippenzen 4:3; Romeinen 16:3, 12). Ten behoeve van het volbrengen van de Grote Opdracht in deze tijd, zijn we bereid een aantal minder-dan-ideale rolverdelingen te accepteren.

¹⁷ A.J. Gordon, 'The Ministry of Women', *Gordon-Conwell Monograph* 61 (South Hamilton MA: Gordon-Conwell Theological Seminary, n.d.) pag.10. Oorspronkelijk gepubliceerd in *Missionary Review of the World*, vol.8, no.12 (new series), December, 1894 pag.910-921.

¹⁸ Dr. And Mrs. Howard Taylor, *Hudson Taylor and the China Inland Mission: The Growth of a Work of God* (London: The Religious Tract Society, 1940) pag.397-398.

We hopen dat we geen mannen en vrouwen uitzenden om dingen te doen die thuis verboden zijn. We zenden vrouwen niet uit om voorgangers of oudsten te worden van gemeenten. Een overgrote meerderheid van vrouwelijke evangelisten en gemeentestichters heeft dit streven ook niet. We denken niet dat het verboden is voor vrouwen om het verhaal van het evangelie te vertellen en mannen en vrouwen voor Christus te winnen. We denken niet dat God vrouwen verbiedt te werken onder de miljoenen verloren vrouwen in de wereld, een doel dat volgens Ruth Tucker 'de belangrijkste rechtvaardiging vormde voor de Vrouwen Zendings-Beweging'.¹⁹ Zelfs als een vrouw zich in haar standpunt meer beperkt dan wij dat doen, betekent het feit dat meer dan tweederde van de kostbare, verloren wereldbevolking vrouwen en kinderen betreft, dat er onuitputtelijk veel mogelijkheden zijn voor evangelisatie en onderwijs.

Het is niet ons verlangen om waakhonden te worden op de plekken waar vrouwen dienen. Onze passie is om de handen ineen te slaan met al Gods mensen, *op Gods manier*, om 'zijn majesteit aan de volken bekend te maken' (Psalm 96:3).

34. Ontnemen jullie aan vrouwen het recht om de gaven te gebruiken die God haar heeft gegeven? Als God iemand een geestelijke gave geeft, impliceert dit dan niet dat hij het gebruik daarvan ter opbouw van de gemeente goedkeurt?

Het hebben van een geestelijke gave is geen vrijbrief om deze te gebruiken op de manier die ons het beste uitkomt. John Wright heeft gelijk als hij schrijft: 'Sommige mensen geloven dat het onmogelijk is dat de kracht van de heilige Geest onheilige gevolgen kan hebben in een individueel leven. Maar het kan wél'.²⁰ Geestelijke gaven zijn niet alleen maar gegeven door de heilige Geest, er worden ook gebruiksvoorschriften voor gegeven in de heilige Schrift. Dit is duidelijk af te leiden uit 1 Korintiërs, waar mensen met de gave van klanktaal werden vermaand deze gave niet in het openbaar te gebruiken als er geen gave van vertaling was en tot profeten werd gezegd op te houden met profeteren als iemand anders een openbaring had (14:28-30). Wij ontnemen vrouwen niet het recht om de gaven te gebruiken die God ze heeft gegeven. Als ze een gave hebben van onderwijs, administratie of evangelisatie wil God dat deze gave gebruikt wordt en zal hij de toewijding aan het gebruik ervan binnen bijbelse richtlijnen eren.

35. Als God een vrouw werkelijk heeft geroepen om voorganger te zijn, hoe kunnen jullie dan zeggen dat zij dit niet zou moeten zijn?

¹⁹ Tucker, pag.117.

²⁰ John White, *When the Spirit Comes with Power* (Downers Grove, IL InterVarsity Press, 1988) pag.128.

36 Vijftig Cruciale Vragen

Wij geloven niet dat God werkelijk vrouwen roept tot voorganger. Wij zeggen dit niet omdat we inzicht hebben in de privé-ervaringen van mensen, maar omdat we geloven dat privé-ervaringen altijd getoetst moeten worden aan de hand van het voor iedereen toegankelijke criterium van Gods Woord, de bijbel. Indien de bijbel leert dat God wil dat alleen mannen de primaire verantwoordelijkheid dragen voor het onderwijs en de bestuurlijke verantwoordelijkheden van het herderschap, dan leert de bijbel impliciet dus ook dat God vrouwen niet roept tot herder. De kerk weet sinds haar vroegste dagen dat een persoonlijk *gevoel* van goddelijke leiding *op zichzelf* geen geschikt criterium is voor het ontdekken van Gods roeping. Er bestaat ongetwijfeld een goddelijk uitzenden van uitgekozen dienstknechten (Romeinen 10:15), maar er bestaat ook een goddelijke waarschuwing voor degenen die dachten dat ze geroepen waren, maar het mis hadden: 'Ik heb hen niet gezonden' (Jeremia 23:32).

Wat door sommige oprechte christelijke vrouwen wordt onderkend als een goddelijke roeping tot het herderschap, is waarschijnlijk wel een roeping tot een bepaalde bediening, maar niet tot het herderschap. Heel vaak ervaren christenen de goddelijke drang om te dienen zonder dat de precieze richting van dienstbetoon wordt aangegeven door de heilige Geest. Op dat moment moeten we niet alleen naar onze gaven kijken, maar ook naar het onderricht van de Schrift met betrekking tot wat voor ons gepast is als mannen en vrouwen.

36. Wat is de betekenis van gezag als jullie praten over gezag thuis en gezag in de gemeente?

Deze vraag is van groot belang omdat het Nieuwe Testament ons laat zien dat de basisrelaties van het leven bij elkaar aansluiten voor wat betreft gezag en volgzzaamheid. De relatie tussen ouders en kinderen werkt bijvoorbeeld op basis van het recht van ouders om gehoorzaamheid te verlangen (Efeziërs 6:1-2). De overheid heeft het gezag om wetten te maken die het gedrag van de burgers in goede banen leiden (Romeinen 13:1-7; Titus 3:1; 1 Petrus 2:13-17). De meeste maatschappelijke instellingen hebben een structuur die sommige leden het recht geeft om de acties van anderen te sturen. Daarbij denk je al snel aan het leger en het bedrijfsleven (Matteüs 8:9; 1 Petrus 2:18-20). De kerk, hoewel deze bestaat uit een priesterschap van gelovigen, wordt in het Nieuwe Testament bestuurd door dienende leiders en de mensen worden opgeroepen hen te volgen (1 Tessalonicenzen 5:12; Hebreëën 13:7, 17:1; 1 Timoteüs 3:5, 5:17). In het huwelijk wordt de vrouw opgeroepen het opofferend gezag van haar man te erkennen (Efeziërs 5:22-33; Kolossenzen 3:18-19; 1 Petrus 3:1-7). Uiteindelijk is Gods absolute gezag de bron van al het hierboven genoemde gezag.

Zodra we proberen een definitie te geven van dit gezag, wordt duidelijk dat de vorm ervan verschilt per relatie. We zouden gezag in het algemeen willen omschrijven als het *recht* (Matteüs 8:9) en de *macht* (Marcus 1:27; 1 Korintiërs 7:37) en de *verantwoordelijkheid* (2 Korintiërs 10:8, 13:10) om richting te geven aan een ander. Dit is volkomen van toepassing op God in al zijn relaties. Bij menselijke relaties wordt dit echter op vele verschillende manieren toegepast.

Met betrekking tot de *macht* om richting te geven aan anderen, heeft de overheid bijvoorbeeld de beschikking over het zwaard (Romeinen 13:4); ouders hebben de stok (Spreuken 13:24); bedrijven kunnen een werknemer ontslaan (Lucas 16:2) en in de gemeente kunnen oudsten iemand uit de gemeente zetten (Matteüs 18:17; 1 Korintiërs 5:1-8). Op dezelfde manier verschilt het *recht* om anderen te sturen per relatie. Ouders hebben bijvoorbeeld het recht om direct betrokken te zijn bij de kleinste details van hun kinderen, zoals het aanleren van het op de juiste manier vasthouden van een vork en het rechtop zitten. Maar de overheid en de kerk hebben niet zulke veelomvattende rechten.

Voor christenen verdwijnen *recht* en *macht* naar de achtergrond en overheerst *verantwoordelijkheid*. Jezus riep hen bij zich en zei: 'Jullie weten dat heersers hun volken onderdrukken en dat leiders hun macht misbruiken. Zo zal het bij jullie niet mogen gaan. Wie van jullie de belangrijkste wil zijn, zal de anderen moeten dienen' (Matteüs 20:25-26). Gezag wordt een last om te dragen, geen recht om uit te oefenen. Het is een heilige plicht die je vervult met het oog op de ander. Een gemeentelid uit de gemeente zetten is een pijnlijke laatste toevlucht. Een gestraft kind wordt omringd met genegenheid. Werkgevers tonen medelijden. In geen van deze gevallen wordt de gezagsstructuur omvergegooid. Er vindt slechts een transformatie plaats van deze gezagsstructuren daar waar liefhebbende verantwoordelijkheid boven rechten en macht uitstijgt.

De transformatie van gezag is het meest diepgaand in het huwelijk. Daarom spreken we liever van leiderschap en van de man als hoofd van zijn vrouw, dan van gezag. De bijbel geeft geen toestemming aan mannen om hun vrouwen met fysiek geweld tot onderwerping te dwingen. Wanneer Efeziërs 5:25-27 Christus laat zien als degene die zijn bruid tot heiligheid brengt, laat het zien dat hij voor haar lijdt, niet dat hij haar laat lijden voor hem. Het gezag van de echtgenoot is een door God gegeven last die gedragen moet worden in nederigheid, het is geen natuurlijk recht om zichzelf op de borst te slaan.

Er zijn op zijn minst drie dingen die een echtgenoot ervan weerhouden zijn gezag (leiderschap) te gebruiken om geweld te rechtvaardigen: 1) de unieke intimiteit en eenheid die verborgen ligt in de

38 Vijftig Cruciale Vragen

zinsnede 'één lichaam' - 'Niemand haat ooit zijn eigen lichaam, integendeel: men voedt en verzorgt het ...' (Efeziërs 5:29-31); 2) de speciale eer die aan de vrouw wordt toegekend in 1 Petrus 3:7 waar staat dat zij samen met haar man deelt in de genade van het nieuwe leven; 3) het doel om gedeelde volwassenheid na te streven in Christus en geen kinderlijke afhankelijkheid.

Gezag is dus in het algemeen het recht, de macht en de verantwoordelijkheid om anderen richting te geven. De vorm en de balans van deze elementen zal echter variëren per relatie in het leven op basis van wat de Schrift leert.

37. Indien een gemeente een vorm van bestuur kent waarin het hoogste gezag, onder Christus en de Schrift, bij de gemeente ligt en niet bij de oudsten, zouden vrouwen dan stemrecht moeten hebben?

Ja. Handelingen 15:22 zegt: 'Daarop besloten de apostelen en de oudsten in overleg met de hele gemeente enkele afgevaardigden met Paulus en Barnabas mee te zenden naar Antiochië'. Dit lijkt een bijbelse uitdrukking te zijn van het priesterschap van alle gelovigen (1 Petrus 2:9; Openbaring 1:6, 5:10; vgl. Matteüs 18:17). De reden waarom wij niet van mening zijn dat dit ingaat tegen 1 Timoteüs 2:12 is dat het gezag van de gemeente niet hetzelfde is als het gezag van individuen die samen de gemeente vormen. Wanneer we zeggen dat de gemeente gezag heeft, bedoelen we niet dat iedere man en iedere vrouw dat gezag heeft. Om die reden is het geslacht van een individuele persoon van geringe betekenis bij gezamenlijke beslissingen van de gemeente.

38. In Romeinen 16:7 schrijft Paulus, 'Groet Adronikus en Junia, mijn volksgenoten die met mij in de gevangenis hebben gezeten, die als apostelen veel aanzien genieten en die eerder dan ik één met Christus zijn geworden'. Is Junia geen vrouw? En was zij geen apostel? En betekent dat dan niet dat Paulus bereid was om te erkennen dat een vrouw in de vroege kerk een positie had waarin zij een grote mate van gezag uitoefende over mannen?

Laten we deze drie vragen één voor één behandelen.

1. Was Junia een vrouw?²¹ Dat kunnen we niet weten. Het bewijs is niet eenduidig. Wij hebben een complete zoekopdracht uitgevoerd van alle Griekse geschriften, van Homerus (negende eeuw voor Christus?) tot en met de vijfde eeuw na Christus. Deze zijn tegenwoordig op de computer beschikbaar door de *Thesaurus Linguae Graecae* (Pilot CD ROM #C, University of California at Irvine, 1987), waarin 2889 auteurs

²¹ Junia in de NBV, Junias in de NBG.

en 8203 werken zijn opgenomen. We hebben de computer gevraagd alle vormen van *Iouinia* te geven – zodat we alle mogelijke gevallen zouden oppikken. (We hebben niet gezocht naar de mogelijke, eerste verbuiging, de mannelijke naamval *Iouinou*, wat morfologisch zou kunnen afstammen van een mannelijk *Iouinias*, omdat niet duidelijk is of *Iouinou* zou kunnen afstammen van de mannennaam *Iouinios*; zodat al deze naamvallen onbruikbaar zouden zijn in het vastleggen van een mannelijk *Iouinias*).

Het resultaat van ons computeronderzoek is als volgt: Naast het ene geval in Romeinen 16:7 waren er nog drie andere.

(1) Plutarchus (ca. 50 – ca. 120 n.C.), in zijn *Leven van Marcus Brutus*, schreef over de spanning tussen Brutus en Cassius, ‘... hoewel ze verbonden waren middels hun families, omdat Cassius getrouwd was met Junia, de zus van Brutus (*Iouinia gar adelphē Broutou sunoikei Kassios*)’.²²

(2) Epiphanius (315–403 n.C.), de bisschop van Salamis in Cyprus, schreef een *Index of disciples*, waarin hij deze zin gebruikt: ‘Iouinias, van wie Paulus melding maakt, werd bisschop van Apameia van Syrië’ (*Index disciplulorum. 125.19-20*). In het Grieks is het gebruikte woord ‘van wie’ een mannelijk betrekkelijk voornaamwoord (*hou*), wat laat zien dat Epiphanius dacht dat Iouinias [Junia] een man was.

(3) Johannes Chrysostomos (347–407 n.C.) zegt tijdens een preek over Romeinen 16:7 over Junia, ‘Oh, hoe groot is de toewijding van deze vrouw, dat ze het zelfs waard is om de titel van apostel te dragen!’²³

Wat we kunnen leren van deze drie gevallen dat de naam voorkomt, is dat Junia gebruikt werd als vrouwennaam in de tijd van het Nieuwe Testament (Plutarchus). De kerkvaders waren overduidelijk verdeeld met betrekking tot de vraag of Paulus Junia op die manier gebruikte, met aan de ene kant Epiphanius die veronderstelde dat het mannelijk is en aan de andere kant Chrysostomos die veronderstelde dat het vrouwelijk is. Misschien kan er iets meer gewicht worden gegeven aan de verklaring van Epiphanius, omdat hij meer specifieke informatie over Junia lijkt te hebben (dat hij bisschop van Apameia werd), terwijl Chrysostomos niet meer informatie geeft dan datgene wat hij kon afleiden uit Romeinen 16:7.²⁴

²² *Plutarch's Lives of Illustrious Men*, trans. John Fryden (new York: John Wurtele Lovell, n.d.), vol.3 pag.359.

²³ John Chrysostom, Homilies on the Epistle of St. Paul the Apostle to the Romans, XXXI.7, in *A Select Library of the Nicene and Post-Nicene Fathers of the Christian Church*, ed. Philip Schaff (Grand Rapids: Eerdmans, 1956), first series, vol.11 pag.555.

²⁴ We staan echter wel verbaasd over het feit dat Epiphanius, vlakbij het citaat over Junia, ook Priscilla uit Romeinen 16:3 een man noemt, hoewel we uit het Nieuwe Testament weten dat zij een vrouw is.

40 Vijftig Cruciale Vragen

Meer belang kan wellicht worden toegekend aan een Latijns citaat van Origenes (overleden 252 n.C.), in het vroegste commentaar over Romeinen dat bewaard is gebleven. Hij zegt dat Paulus verwijst naar ‘Andronikus en Junia en Herodion, die hij allemaal volksgenoten en medegevangenen noemt (*Andronicus, et Junias, et Herodion, quos omnes et cognatos suos, et concaptivos appellat*)” (het commentaar van Origenes op Romeinen, bewaard in een Latijnse vertaling door Rufinus, ca. 345 - ca. 410 n.C., in J.P. Migne, *Patrologia Graecae*, vol.14, col.1289). De naam Junia is hier een Latijns mannelijk enkelvoudig nominatief, wat impliceert – indien deze oude vertaling betrouwbaar is – dat Origenes (die één van meest bekwame geleerden was van de klassieke wereld) dacht dat Junia een man was. Gecombineerd met het citaat van Epiphanius, geeft dit citaat gewicht aan het bewijsmateriaal uit de oudheid.

Mannelijke namen die eindigen op –a of –as zijn niet ongebruikelijk, zelfs in het Nieuwe Testament: Andreas (Matteüs 10:2), Elia (*Elias*, Matteüs 11:14), Jesaja (*Esaias*, Johannes 1:23), Zacharias (Lukas 1:5). A.T. Robertson (*Grammar of the Greek New Testament* [New York: Hodder and Stoughton, 1914] pag.171-173) laat zien dat talrijke namen die eindigen op –a of –as afgekorte namen zijn voor onmiskenbaar mannelijke vormen. Het duidelijkste voorbeeld in het Nieuwe Testament is Silas (Handelingen 15:22) als afkorting van Silvanus (1 Tessalonicenzen 1:1; 1 Petrus 5:12).

We kunnen dus niet dogmatisch zijn over de vraag waar de vorm van de naam naar verwijst. Deze kan zowel vrouwelijk als mannelijk zijn. Wat zeker is, is dat niemand kan volhouden dat Junia een veelvoorkomende vrouwen naam was in de Grieks sprekende wereld, omdat er slechts drie voorbeelden zijn in de gehele oude Griekse literatuur. Ook vereist het feit dat Andronikus en Junia samen worden genoemd, net zoals Priscilla en Aquila (16:3), niet dat zij man en vrouw zouden zijn, want in 16:12 worden twee vrouwen samen genoemd: ‘Groet Tryfena en Tryfosa, vrouwen, die zich de moeite gegeven hebben in de Here’ (NBG), Andronikus en Junia zouden kunnen worden aangesproken als twee mannen, omdat Tryfena en Tryfosa worden aangesproken als twee vrouwen.

2. Was Junia een apostel? Dat is mogelijk, maar valt niet met zekerheid te zeggen. Grammaticaal gezien zou ‘onder de apostelen in aanzien’ (NBG) kunnen betekenen dat de apostelen Andronikus en Junia erg hoog achtten. Dan zouden zij zelf derhalve geen apostelen zijn. Maar dit is onwaarschijnlijk, gezien het feit dat Paulus zelf een apostel is en waarschijnlijk niet naar hen zou verwijzen in de derde persoon. Aan de andere kant, zou hun al lang bestaande bediening (die verder terug ging dan die van Paulus) juist datgene kunnen zijn wat Paulus in gedachten

heeft als hij zegt 'onder de apostelen in aanzien' (NBG). Zij zouden best al aanzien kunnen hebben genoten bij de apostelen voordat Paulus zelfs maar bekend was. Opnieuw kunnen we niets met zekerheid zeggen.

3. Had Junia een positie in de vroege kerk waarin zij grote verantwoordelijkheden had? Waarschijnlijk niet. Het woord *apostel* wordt gebruikt voor dienaren van Christus met verschillende niveaus van gezag in het Nieuwe Testament. Openbaring 21:14 spreekt over 'de twaalf apostelen van het lam' (vgl. Matteüs 19:28; Handelingen 1:15-26). De twaalf hadden een unieke rol in het getuigen van de opstanding van Jezus. Paulus rekende zichzelf tot de bevoorrechte groep door te verklaren de opgestane Christus te hebben gezien en door hem geroepen te zijn (Galaten 1:1,12; 1 Korintiërs 9:1-2). Sterk gerelateerd aan deze unieke, binnenste cirkel waren de zendingspartners van Paulus: Barnabas (Handelingen 14:14), Silvanus en Timoteüs (1 Tessalonicenzen 2:7), net als Jakobus, de broer van de Heer (Galaten 1:19) en misschien nog anderen (1 Korintiërs 15:7).

Tot slot wordt het woord *apostel* in de brede zin van het woord gebruikt als 'afgevaardigde', bijvoorbeeld voor Epafroditus in Filippenzen 2:25 en voor verschillende andere 'afgevaardigden der gemeenten' (NBG) in 2 Korintiërs 8:23. Om deze reden bevonden Andronikus en Junia, als zij inderdaad apostelen waren, zich waarschijnlijk in deze derde groep, met een soort rondreizende bediening. Indien Junia inderdaad een vrouw is, zou dit haar in dezelfde categorie plaatsen als Priscilla, die naar het schijnt samen met haar man op zijn minst voor een deel met de apostel Paulus heeft meegereisd (Handelingen 18:18). De bediening zou belangrijk kunnen zijn, maar niet noodzakelijkerwijs hoeven te vallen in de categorie van gezaghebbende bestuurder van de gemeenten zoals Paulus (2 Korintiërs 10:8, 13:10).

39. Paulus lijkt de primaire verantwoordelijkheid van de man om te leiden en te onderwijzen te baseren op het feit dat de man eerst is geschapen, vóór de vrouw (1 Timoteüs 2:13). Hoe kan dit een geldig argument zijn, als de dieren vóór de man zijn geschapen, maar niet de primaire verantwoordelijkheid hebben om hem te leiden?

De contextuele basis voor dit argument in het boek Genesis is de veronderstelling door het hele boek heen dat de 'eerstgeborene' in een menselijk gezin het speciale recht en de verantwoordelijkheid heeft van leiderschap in het gezin. Toen de Hebreëen een speciale verantwoordelijkheid gaven aan de 'eerstgeborene', kwam het nooit bij hen op dat deze verantwoordelijkheid teniet zou worden gedaan als de vader al vee bezat voordat hij zonen kreeg. Met andere woorden, toen Mozes Genesis schreef, wist hij dat de lezers dieren en mensen niet op één hoop zouden gooien als gelijkwaardige kandidaten voor de

42 Vijftig Cruciale Vragen

verantwoordelijkheden van de 'eerstgeborene'. Dat moeten wij ook niet doen.

Wanneer dit bezwaar van de voorrang van dieren uit de weg is geruimd, is de volgende vraag waar evangelische feministen het over eens moeten worden de vraag waarom God ervoor koos om de man en de vrouw in deze volgorde te scheppen. Je komt er niet uit door te zeggen 'volgorde *hoeft* geen voorrang bij leiderschap te betekenen'. De vraag is: 'Wat *betekent* deze volgorde?' Waarom heeft God ze niet tegelijkertijd uit hetzelfde stof geschapen? In de context van alle tekstuele aanwijzingen, verzameld door Ray Ortlund Jr. in zijn hoofdstuk over Genesis 1-3 in *Recovering Biblical Manhood and Womanhood*, denken we dat de meest natuurlijke implicatie van Gods beslissing om Adam vóór Eva op het toneel te laten verschijnen is, dat hij geroepen is om de verantwoordelijkheid van het 'hoofd zijn' te dragen. Dat feit wordt bevestigd door het Nieuwe Testament wanneer Paulus het feit dat 'Adam als eerste werd geschapen, pas daarna Eva' (1 Timoteüs 2:13) gebruikt om een conclusie te trekken over mannelijk leiderschap in de gemeente.

40. Is het niet zo dat de reden dat Paulus vrouwen geen onderwijs liet geven was dat vrouwen in de eerste eeuw niet goed opgeleid waren? Maar die reden geldt vandaag de dag niet meer. Zouden we, gezien het feit dat vrouwen tegenwoordig net zo goed zijn opgeleid als mannen, niet zowel mannen als vrouwen moeten toestaan voorganger te zijn?

Dit bezwaar komt niet overeen met de gegevens in de bijbelse tekst. Hier zijn ten minste drie redenen voor te noemen:

Als reden om niet toe te staan dat een vrouw 'onderwijst of gezag over mannen heeft' (1 Timoteüs 2:12), noemt Paulus niet het gebrek aan opleiding, maar verwijst hij slechts terug naar de schepping (1 Timoteüs 2:13-14). Je begeeft je op glad ijs als je een argument baseert op een reden die Paulus *niet* gaf, in plaats van op de reden die hij wel gaf.

Formele training in de Schrift was geen vereiste voor kerkelijke leiders in de Nieuw Testamentische kerk – een aantal van de apostelen had zelfs geen officiële bijbelse training gehad (Handelingen 4:13), terwijl de vaardigheden van elementair lezen en schrijven en daarmee ook de mogelijkheid om de Schrift te lezen en te bestuderen beschikbaar waren voor mannen én vrouwen (zie met name Handelingen 18:26; Romeinen 16:1; 1 Timoteüs 2:11; Titus 2:3-4). De papyrusrollen laten een wijdverspreide geletterdheid zien onder Grieks sprekende vrouwen in Egypte en in de Romeinse maatschappij 'waren veel vrouwen goed opgeleid en geestig' (*Oxford Classical Dictionary*, ed. N. Hammond and H. Scullard [second edition; Oxford: Clarendon Press, 1970] pag.1139).

Als er één vrouw was in de Nieuw Testamentische kerk die goed was opgeleid dan was het wel Priscilla. En toch schrijft Paulus het gedeelte van 1 Timoteüs 2:12 aan Efeze (1 Timoteüs 1:3), de thuisbasis van Priscilla en Aquila. Vanaf 50 n.C. had Paulus achttien maanden doorgebracht in het huis van Priscilla en Aquila in Korinte (Handelingen 18:2, 11), waarna zij samen met Paulus naar Efeze gingen in 52 n.C. (Handelingen 18:18-19, 21). Op dat moment had Priscilla al genoeg kennis van de Schrift om mee te helpen Apollos te instrueren (Handelingen 18:26). De drie jaren daarna heeft ze waarschijnlijk geleerd van Paulus zelf, toen hij in Efeze verbleef en daar 'al de raad Gods verkondigde' (Handelingen 20:27, NBG; vgl. v.31; ook 1 Korintiërs 16:19). Ongetwijfeld hebben vele andere vrouwen in Efeze haar voorbeeld gevolgd en ook geleerd van Paulus. Rond 58 n.C. zijn Aquila en Priscilla naar Rome gegaan (Romeinen 16:3), maar blijkbaar zijn ze ook weer teruggekomen, want aan het einde van het leven van Paulus, rond 67 n.C., bevonden ze zich weer in Efeze (2 Timoteüs 4:19). Daarom is het waarschijnlijk dat ze terug waren in Efeze rond de tijd dat Paulus het gedeelte in 1 Timoteüs schreef (vervolging van christenen begon in Rome in 64 n.C.). Maar noch de goed opgeleide Priscilla, noch enige andere goed opgeleide vrouw in Efeze, kreeg toestemming om mannen te onderwijzen in de publieke samenkomst van de gemeente: schrijvend aan Efeze zegt Paulus: 'Ik sta haar dus niet toe dat ze zelf onderwijst of gezag over mannen heeft'(1 Timoteüs 2:12). De reden hiervoor was niet een gebrek aan opleiding maar de scheppingsorde.

41. Waarom betrekken jullie homoseksualiteit bij de discussie over verschillende rollen voor mannen en vrouwen thuis en in de gemeente (zoals in vraag 1)? De meeste evangelische feministen zijn net zo fel tegen het praktiseren van homoseksualiteit als jullie.

Wij betrekken homoseksualiteit bij de discussie omdat we geloven dat de feministische minimalisering van rolverschillen tussen de twee seksen bijdraagt aan de verwarring over de seksuele identiteit die, met name in de tweede en derde generatie, meer homoseksualiteit in de samenleving met zich meebrengt.

Sommigen in de evangelische wereld, die ooit fel tegen homoseksualiteit waren, zijn door hun feministische argumenten meegesleept in het goedkeuren van trouwe homoseksuele verbintenissen. Gerald Sheppard, een professor op het gebied van Oud Testamentische Literatuur aan het Emmanuel College van de Universiteit van Toronto, werd bijvoorbeeld grootgebracht in een conservatieve evangelische traditie en studeerde aan een evangelische bijbelschool. Recentelijk heeft hij gepleit voor het benoemen van vrouwen tot het herderlijk ambt. Hij is nog verder gegaan door te zeggen:

44 Vijftig Cruciale Vragen

'op een gebied waar de controverse nog veel groter is, namelijk de aanwezigheid van homoseksuele en lesbische christenen en geestelijk leiders in onze gemeenten, geldt voor mij hetzelfde ... Ik geloof dat het evangelie – zoals 'Evangelicals Concerned' dat erkend – op zijn minst zou moeten leiden tot een goedkeuring van homoseksuele en lesbische relaties die gebaseerd zijn op een bijbelse ethiek, die te vergelijken is met de bijbelse ethiek voor heteroseksuele relaties'.²⁵

Karen J. Torjesen is een ander voorbeeld. Zij beargumenteert dat het weghalen van de hiërarchie in seksuele relaties er waarschijnlijk toe zal leiden dat de voorrechtspositie die het heteroseksuele huwelijk heeft, zal moeten verdwijnen:

Het lijkt erop dat bij Paulus zaken die met seksualiteit te maken hebben, theologisch gerelateerd zijn aan hiërarchie en dat bijbels feminisme en homoseksualiteit bij vrouwen om die reden onherroepelijk met elkaar verbonden zijn. We moeten de mogelijkheid onder ogen zien dat onze conflicten over een juist gebruik van menselijke seksualiteit wellicht eerder conflicten zijn die geworteld zijn in een noodzaak om de traditionele sociale structuren die aan mannen en vrouwen specifieke en ongelijke posities toewijzen, te legitimeren. Is de voortdurende bevestiging van de voorrechtspositie van het heteroseksuele huwelijk misschien tegelijkertijd de bevestiging van de noodzaak om de verschillende seksen in hun hiërarchisch gestructureerde relatie te houden? Is de bedreiging van de 'heiligheid van het huwelijk' in werkelijkheid een bedreiging van hiërarchie? Is dat misschien wat homoseksuele relaties zo bedreigend, zo beangstigend maakt?²⁶

De 'Evangelical Women's Caucus' (Evangelische Vrouwen – Besloten Vergadering) was in 1986 verdeeld over de vraag of er 'erkenning van de aanwezigheid van een lesbische minderheid in de EWCI (Evangelical Women's Caucus International) moest komen'.²⁷ We zijn blij met het feit dat veel evangelische vrouwen zich distantieerden van de goedkeuring van homoseksualiteit bij vrouwen. Veelzeggend echter is het grote aantal evangelische feministen die de goedkeuring zagen als 'een stap van volwassenheid binnen de organisatie'(bijv. Nancy Hardesty en Virginia Mollenkott). Met andere woorden: zij zien het verlaten van rolverschillen die gebaseerd zijn op de scheppingsorde in de natuur als iets dat onvermijdelijk zal leiden tot het verwerpen van de norm van heteroseksualiteit. Het lijkt ons dat de evangelische feministen die homoseksualiteit niet goedkeuren het steeds moeilijker zullen krijgen om aan deze logica te ontsnappen.

Ook Paul Jewett lijkt te illustreren hoe bijbels feminisme kan leiden tot het goedkeuren van bepaalde uitingen van homoseksualiteit. In zijn

²⁵ Gerald Sheppard, 'A Response to Ray Anderson', *TSF Bulletin*, vol. 9, nr.4 (March-April 1986) pag.21.

²⁶ Karen J. Tojesen, 'Sexuality, Hierarchy and Evangelicalism', *TSF Bulletin*, vol.10, nr.4 (March-April 1987) pag.26-27.

²⁷ Gay Rights Resolution Divides Membership of Evangelical Woman's Caucus', *Christian Today*, October 3, 1986 pag.40-43.

verdediging van gelijke rollen voor mannen en vrouwen in *'Man as Male and Female'* in 1975, zegt hij dat hij er niet zeker van is 'wat het betekent om als man te verschillen van een vrouw of als vrouw te verschillen van een man'.²⁸ Dat leek ons een slechte voorbode voor het behouden van de voorrechtspositie van heteroseksualiteit. In 1983 besprak hij de historische verdediging van homoseksualiteit van John Boswell, die beargumenteerde dat Paulus in Romeinen 1:26-27 bedoelde dat slechts homoseksueel gedrag bij heteroseksuelen werd veroordeeld, dus niet homoseksuelen die handelden naar hun 'natuur', Jewett verwierp deze interpretatie met de woorden: 'Voor Paulus is de 'natuur' waar een homoseksueel persoon tegenin gaat niet slechts zijn individuele natuur, maar de algemene menselijke natuur waar hij deel aan heeft als individu.'²⁹

Dit deed ons genoeg, maar we vonden het nog steeds opmerkelijk dat hij zei dat homoseksueel gedrag een zonde is tegen de 'algemene *menselijke* natuur' en niet tegen de *mannelijke* of *vrouwelijke* natuur. In 1985 lijkt het erop dat Jewett het bijbelse standpunt voor heteroseksualiteit laat varen tijdens het bespreken van een boek van Robin Scroggs, *'The New Testament and Homosexuality'*. Scroggs beargumenteert dat de schriftgedeelten die verwijzen naar homoseksueel gedrag in het Nieuwe Testament 'irrelevant zijn en geen enkel nut hebben in het huidige verhitte debat' omdat zij niet verwijzen naar homoseksuele 'inversie', wat een natuurlijke oriëntatie is, maar naar homoseksuele 'perversie'.³⁰ Jewett zegt: 'Als dit de betekenis is van de originele bronnen – en er is sprake van voldoende wetenschappelijke degelijkheid, een weldoordacht argument en daardoor een voldoende overtuigende conclusie – dan is datgene waar het Nieuwe Testament tegen is, iets compleet anders dan een homoseksuele oriëntatie die sommige mensen al vanaf hun jongste jaren hebben.'³¹

We hebben niet alleen gezien dat evangelische feministen door de logica van hun standpunt neigen naar het goedkeuren van homoseksualiteit, maar we zien ook het klinische bewijs dat er geen 'homoseksueel kind' bestaat. George Rekers, Professor van de afdeling Neuropsychiatrie en Gedragwetenschappen aan de Medische School van de Universiteit van South Carolina, heeft dit bepleit in vele technische vaktijdschriften en een aantal populaire werken. (Bijvoorbeeld, *Shaping Your Child's Sexual Identity* [Grand Rapids:

²⁸ Paul Jewett, *Man as Male and Female* (Grand Rapids: Eerdmans) pag.178.

²⁹ Paul Jewett, 'An Overlooked Study: John Boswell on Homosexuality', *Reformed Journal*, vol.33, issue 1 (January 1983) pag.17.

³⁰ Robin Scroggs, *The New Testament and Homosexuality* (Philadelphia: Fortress Press, 1983) pag.129.

³¹ Paul Jewett, *Interpretation*, vol.39, nr.2 (April 1985) pag.210.

Baker Book House, 1982]; *The Christian in an Age of Sexual Eclipse* [Wheaton Tyndale House, 1981]. Zie ook Rekers' Hoofdstuk 17 in *Recovering Biblical Manhood and Womanhood*). Rekers bedoelt dat er invloeden zijn in een huishouden die de seksuele voorkeuren van het kind sturen. Cruciaal is met name de sterke en liefdevolle bevestiging door een vader van de mannelijkheid van zijn zoon of de vrouwelijkheid van zijn dochter.³² We vragen ons echter af hoe deze bevestiging ontwikkeld kan worden in een omgeving waarin rolverschillen tussen mannelijkheid en vrouwelijkheid voortdurend worden ontkend of geminimaliseerd. Als het enige geldige rolverschil gebaseerd is op competenties en niet geworteld is in de natuur, is de vraag wat ouders zullen doen om de seksuele identiteit van hun kleine kinderen te vormen. Als ze zeggen dat ze niets doen, vertellen ons gezonde verstand en vele psychologische onderzoeken ons dat kinderen niet duidelijk zullen weten wie ze zijn en daardoor veel meer kans hebben om een homoseksuele oriëntatie te ontwikkelen.

Voor ons wordt het steeds meer en pijnlijk duidelijk dat bijbels feminisme een van niets wetende partner is als we willen ontrafelen wat de complementaire mannelijkheid en vrouwelijkheid inhoudt, die niet alleen het fundament vormt voor het bijbelse huwelijk en een bijbelse kerkelijke orde, maar ook voor heteroseksualiteit op zich.

42. Hoe kun je zeker weten dat deze uitleg van de Schrift niet méér beïnvloed is door jullie achtergrond en cultuur dan door wat de schrijvers van de Schrift werkelijk bedoelden?

We zijn ons er terdege van bewust dat we niet onfeilbaar zijn. We voelen de kracht van cultuur, traditie en persoonlijke voorkeur, maar ook de misleidende pijlen van de duivel. We hebben onze persoonlijke geneigdheden en zijn ongetwijfeld beïnvloed door allerlei vroegere en huidige beperkingen van genetische aard en vanwege onze omgeving. Dat we het laatste woord op dit gebied zullen hebben, lijkt ons niet waarschijnlijk gezien de geschiedenis van de exegese en we hopen niet boven correctie te staan. Maar we voelen ons aangemoedigd om te geloven dat we in bepaalde mate vrij zijn van valse leer, omdat de bijbel ons aanmoedigt om onszelf niet aan te passen aan deze wereld, maar te veranderen door onze gezindheid te vernieuwen (Romeinen 12:1-2).

Of feministen nu meer beïnvloed worden door de enorme culturele druk van moderne veronderstellingen vanuit het gelijkheidsbeginsel, of dat wij meer beïnvloed worden door eeuwen van patriërchaat en door onze eigen mannelijke drijfveren is moeilijk te zeggen. Elkaar betwisten

³² Cf. Gerald P. Regoer. 'The Not So Disposable Family', *Pastoral Renewal*, vol.13, nr.1 (July-August 1988) pag.20.

op basis van deze gedeeltelijk onderbewuste invloeden doet niemand goed. Het is duidelijk vanuit de literatuur dat we allemaal onze eigen vermoedens hebben.

Desalniettemin is ons vertrouwen in onze standpunten gebaseerd op vijf feiten: 1) We onderzoeken regelmatig onze motieven en streven ernaar af te rekenen met alles wat een zuivere waarneming in de weg staat. 2) We bidden dat God ons nederigheid, corrigeerbaarheid, wijsheid, inzicht, oprechtheid en eerlijkheid geeft. 3) We doen ons uiterste best om ons verstand te onderwerpen aan de onbuigzame en onveranderlijke grammaticale en historische realiteit van bijbelse teksten in het Grieks en het Hebreeuws, waarbij we gebruik maken van de beste studiemethoden die beschikbaar zijn om zo dicht mogelijk bij de bedoelingen van de bijbelse schrijvers te komen. 4) We testen onze conclusies aan de hand van de geschiedenis van de exegese zodat eventuele chronologische gewichtigdoenerij of culturele bijziendheid naar boven komt. 5) We testen onze conclusies in de echte wereld van hedendaagse bedieningen en zoeken naar een klankbord bij volwassen en godvrezende mensen. In het nederige vertrouwen dat we de Schrift met zorg behandelen, leggen we onze visie nu aan het publiek voor, zodat iedereen dit kan zien en er een publiekelijk debat kan gaan plaatsvinden.

43. Waarom is het wél acceptabel om liederen te zingen die door vrouwen geschreven zijn en boeken aan te bevelen die door vrouwen geschreven zijn, maar krijgen zij geen toestemming om dezelfde dingen hardop te zeggen?

We zeggen *niet* dat een vrouw dezelfde dingen niet hardop mag zeggen. Wanneer Paulus zegt: ...laat de Geest u vervullen en zing met elkaar psalmen, hymnen en geestelijke liederen' (Efeziërs 5:18-19), stellen we ons voor dat vrouwen tijdens de samenkomst voor de gemeente declameerden of zongen wat God hun had gegeven (misschien in sommige gevallen als een soort 'profetie' zoals genoemd in 1 Korintiërs 11:5). Bovendien zijn we blij met het onvermijdelijke gegeven dat mannen én vrouwen van deze poëtische bediening kunnen leren en erdoor bemoedigd en opgebouwd worden.

We zeggen *evenmin* dat wat een vrouw schrijft in boeken en artikelen niet hardop gezegd mag worden. Het punt voor ons is, of zij zou moeten functioneren als deel van het primaire onderwijzende leiderschap (= oudstenschap) in een gemeente van mannen en vrouwen. Natuurlijk sluiten we kleine of wereldwijde bedieningen van het onderwijzen van andere vrouwen niet uit. Net zo min sluiten we uit dat vrouwen in incidentele lezingen of periodieke toespraken (in tegenstelling tot het erkende bijbelonderwijs in een gemeente) mannen

48 Vijftig Cruciale Vragen

zowel als vrouwen toespreken, bijvoorbeeld op de 'Urbana Missions Conference' of enige andere vorm van plaatselijke of nationale conferenties en bijeenkomsten.

We gebruiken de woorden *incidentele* en *periodieke* omdat de regelmatigheid van het onderwijzen van een bepaalde groep mensen deel is van datgene wat het onderscheid vormt tussen het *officiële* onderwijzende leiderschap, waar vrouwen geen toestemming voor krijgen in 1 Timoteüs 2:12 en het *onofficiële* advies dat Priscilla en Aquila geven in Handelingen 18:26. We erkennen dat deze lezingen en toespraken *zouden kunnen* worden gegeven in een geestelijke gesteldheid en met een houding die het principe van mannelijk leiderschap zouden aanvallen. Maar het is niet noodzakelijk dat dit gebeurt. Dit wordt het meest duidelijk wanneer de vrouw dit principe publiekelijk bevestigt op een intelligente en vreugdevolle manier. We erkennen ook de schijnbare tegenstrijdigheden die opkomen bij het maken van dit onderscheid tussen wat wél en niet gepast is bij het spreken in het openbaar. We verwachten niet dat we allemaal uitkomen op hetzelfde idee over waar de grens precies gesteld moet worden, maar wel dat we samen de onderliggende principes kunnen bevestigen. Gehoorzame, hedendaagse toepassing van ethisch onderwijs (bijv. het onderwijs van Jezus over armoede en rijkdom, boosheid en vergeving, rechtvaardigheid en geen wraak nemen) is altijd beladen geweest met moeilijke keuzes.

44. Is het toegankelijk maken van alle functies en rollen voor vrouwen, niet simpelweg een kwestie van rechtvaardigheid die zelfs door onze maatschappij erkend wordt?

We zijn ons ervan bewust dat de kwestie steeds meer in het licht van rechtvaardigheid wordt geplaatst. Nicholas Wolterstorff zegt bijvoorbeeld: 'De vraag die vrouwen in de kerk stellen is een vraag over rechtvaardigheid. Vrouwen vragen niet om geschenken uit liefdadigheid van ons als mannen. Zij vragen of zij in de kerk – in de kerk nota bene – kunnen krijgen wat hun toekomt. Ze vragen waarom het geslacht van een persoon relevant is bij het toewijzen van taken, rollen, functies, verantwoordelijkheden en mogelijkheden in de kerk'.³³

Het mag duidelijk zijn dat wij denken dat het geslacht van een persoon relevant *is* bij het bepalen of rollen en verantwoordelijkheden rechtvaardig zijn. De beste manier waarop we het 'waarom' kunnen laten zien is wellicht door een artikel te citeren uit de *Minneapolis Star – Tribune* van 7 maart 1989 (pag. 11A), getiteld, 'Homoseksuele

³³ Nicholas Wolterstorff, 'Hearing the Cry', in *Women, Authority and the Bible*, ed. Alvera Mickelsen (downers Grove, IL: InterVarsity Press, 1986) pag.289.

Volwassenen Hebben Recht op de Voorrechten van het Huwelijk'. De schrijver, Thomas B. Stoddard, vertelt het verhaal van twee lesbiennes, Karen Thompson en Sharon Kowalski, uit Minnesota. Hij schrijft: 'Thompson en Kowalski zijn in alle opzichten echtgenoten, behalve in wettig opzicht. (Geen enkele jurisdictie in de Verenigde Staten staat toe dat twee individuen van hetzelfde geslacht in het huwelijk treden). 'Ze hebben ringen en beloften uitgewisseld en tot 13 november 1983 samengewoond; op die datum raakte Kowalski ernstig gewond toen haar auto werd geraakt door een dronken automobilist. Ze kan niet meer lopen, kan niet meer dan een paar woorden per keer spreken en heeft volledige verzorging nodig. Thompson vroeg de rechtbank om haar het voogdijschap over haar partner te geven, maar Kowalski's ouders gingen hier tegenin en verkregen het exclusieve voogdijschap. Ze verhuisden Kowalski naar een verpleeghuis bijna 500 km. bij Thompson vandaan en verboden haar ieder bezoek.'

Stoddard gebruikt dit verhaal om het pijnlijke effect te illustreren van de 'schandalige *onrechtvaardigheid*' om 'aan miljoenen homoseksuele volwassenen in Amerika het huwelijk van hun keuze te onthouden'. Zijn argument is dat homohuwelijken 'families creëren en sociale stabiliteit bevorderen. In een wereld van toenemende liefdeloosheid zouden degenen die de verplichtingen op zich willen nemen van een relatie die gebaseerd is op wederzijdse toewijding, moeten worden aangemoedigd en niet worden geminacht. De regering heeft niet het recht om te bepalen hoe deze liefde wordt uitgedrukt'.

Dit roept een zeer fundamentele vraag op: Wat is de verhouding tussen ons natuurlijk bestaan en onze morele plicht? Oftewel: Welke morele beperkingen brengt onze geboorte als man of vrouw met zich mee? Is het Gods bedoeling dat onze mannelijkheid ons morele eisen oplegt die verschillen van de morele eisen die God aan een vrouw oplegt omdat zij een vrouw is?

Het antwoord is niet eenvoudig. Aan de ene kant willen we roepen: 'Nee!' De Tien Geboden zijn zonder enig onderscheid van toepassing op zowel mannen als vrouwen. Maar aan de andere kant zouden de meeste van ons ook 'Ja!' roepen. Het is een zonde als een man trouwt met een andere man. Maar het is geen zonde als een vrouw met een man trouwt (Romeinen 1:26-27). Als dit waar is, *kunnen* we niet zeggen dat wat in onze *natuur* (geslacht) ligt onbelangrijk is bij het bepalen van onze morele plicht met betrekking tot andere mensen.

Als een man voor een vrouw staat, heeft hij een morele plicht die niet identiek is aan de plicht die hij heeft wanneer hij voor een man staat. God heeft bepaald dat de natuurlijke en de morele wereld elkaar kruisen, onder andere op het punt van onze seksualiteit.

50 Vijftig Cruciale Vragen

In de periode voordat de 'gay pride' (trots om homo te zijn) opkwam, kwam het nauwelijks bij iemand op om God te beschuldigen van discriminatie ten opzichte van vrouwen door alleen mannen het recht te geven om met een vrouw te trouwen. Historisch gezien leek het niet onrechtvaardig dat *puur* op basis van geslacht, de halve menselijkheid door God werd uitgesloten als wettige echtgenoot voor vrouwen. Het leek 'passend' en 'natuurlijk' en 'juist' ('rechtvaardig') dat een groot deel van echtelijke gevoelens en daden onthouden werd aan mannen en vrouwen in hun relaties met de helft van de menselijkheid.

De reden dat er geen wereldwijde opstand bestond tegen deze enorme begrenzing van onze vrijheid was waarschijnlijk dat het overeenkwam met datgene wat de meesten van ons toch al gepast en wenselijk vonden. In zijn genade heeft God niet toegestaan dat de innerlijke stem van de natuur zo vervormd werd dat de wereld geen besef meer heeft van wat moreel gepast is op dit gebied.

Het kan zijn dat evangelische feministen zeggen dat het geslacht van een persoon *wel* relevant is bij het omschrijven van rechtvaardigheid op het gebied van het *huwelijk* omdat de natuur ons door de *anatomie* en *fysiologie* van man en vrouw leert wat juist en rechtvaardig is. Maar dan stellen wij de vraag: Is dat echt de enige basis in de natuur voor het huwelijk? Blijven alleen de anatomische verschillen over als de basis voor het heteroseksuele huwelijk? Eén van de stellingen van dit boekje is dat het feit dat man en vrouw op een natuurlijke manier bij elkaar passen, geworteld is in meer dan slechts anatomie. Er is een diepe en moeilijk te doorgronden vrouwelijke of mannelijke persoonlijkheid die zichtbaar wordt door onze van elkaar verschillende lichamen. Emil Brunner verwoordt dit als volgt:

Onze seksualiteit dringt door tot de diepste metafysische basis van onze persoonlijkheid. Dit heeft tot gevolg dat de lichamelijke verschillen tussen de man en de vrouw een afspiegeling vormen van psychische en geestelijke verschillen die fundamenteeler van aard zijn.³⁴

Of zoals Otto Piper zei: 'Hoewel [het verschil tussen de geslachten] een seksuele basis heeft, heeft de werkelijkheid hiervan betrekking op alle aspecten van het persoonlijke leven'.³⁵

Indien evangelische feministen, die de wettigheid van homoseksuele huwelijken niet onderschrijven, het ermee eens zouden willen zijn dat hun standpunt niet slechts gebaseerd is op anatomie maar ook op de diepere verschillen tussen man en vrouw, dan zouden zij misschien op zijn minst kunnen begrijpen waarom wij aarzelingen hebben bij het

³⁴ Emil Brunner, *Das Gebot und die Ordnungen* (Tübingen: J.C.B. Mohr/Paul Siebeck, 1933) pag.358.

³⁵ Otto Piper, *Christian Ethics* (London: Thomas Nelson and Sons Ltd., 1970) pag.299.

overboord gooien van deze diepere verschillen wanneer wij nadenken over het vraagstuk van rechtvaardigheid op andere relationele gebieden wat verder gaat dan het vraagstuk van wie met wie mag trouwen. Ons standpunt is dat zowel de Schrift als de natuur leert dat de eigen mannelijkheid en vrouwelijkheid wel degelijk van belang is en dan niet slechts bij het beslissen met wie men trouwt, maar ook bij het beslissen over wie het primaire leiderschap heeft in de relatie.

45. Is het niet zo dat God herhaaldelijk onze ‘helper’ wordt genoemd in de bijbel, waarbij gebruik wordt gemaakt van hetzelfde woord dat Eva als ‘helper’ voor de man omschrijft? Is dat niet het bewijs dat er geen ruimte is voor een unieke onderdanige rol voor haar, of geeft dit haar misschien zelfs meer gezag dan de man?

Het klopt dat God vaak onze ‘helper’ wordt genoemd, maar het woord op zich impliceert niets over de rangorde of gezag. We moeten uit de context opmaken of Eva wordt geacht te ‘helpen’ zoals iemand die sterk is een zwakkere helpt, of zoals iemand die een liefhebbende leider assisteert. De context maakt het erg onwaarschijnlijk dat *helper* gezien zou moeten worden als vergelijkbaar met Gods hulp, want in Genesis 2:19-20 moet Adam eerst zijn ‘helper’ zoeken onder de dieren. Maar de dieren voldoen niet, want zij ‘passen niet bij hem’. Dus maakt God de vrouw ‘uit de man’. Nu is er iemand die ‘bij hem past’, deelt in zijn menselijke natuur en aan hem gelijk is in het hebben van een persoonlijkheid naar Gods beeld. Zij is oneindig anders dan een dier en God legt de nadruk op de waarde die zij heeft voor de man door te laten zien hoe geen enkel dier haar plaats kan innemen. Door de ‘helpende’ dieren eerst te laten zien en daarna de vrouw, leert God ons tegelijkertijd dat de vrouw de ‘helper’ is van een man in de zin van een trouwe en geschikte medewerker bij het leven in de tuin.

De vraag lijkt te veronderstellen dat omdat een woord (zoals *helper*) op bepaalde plekken een bepaalde bijbetekenis heeft (‘als-God-zijn’), dit zou betekenen dat dit woord deze bijbetekenis altijd heeft. Je zou dan net zo goed kunnen zeggen dat vanwege het feit dat God wordt omschreven als iemand die voor ons ‘werkt’, niemand die ‘werkt’ nog verantwoording hoeft af te leggen aan zijn baas, gezien het feit dat het woord die betekenis niet kan hebben als het verwijst naar God.

46. In 1 Korintiërs 7:3-5a staat letterlijk: ‘En een man moet zijn vrouw geven wat haar toekomt, evenals een vrouw haar man. Een vrouw heeft niet zelf de zeggenschap over haar lichaam, maar haar man; en ook een man heeft niet zelf de zeggenschap over zijn lichaam, maar zijn vrouw. Weiger elkaar de gemeenschap niet, of het moest zijn dat u er wederzijds mee instemt u enige tijd aan het

gebed te wijden ...'. Laat dit niet zien dat een eenzijdig gezag van de man verkeerd is?

Ja. Maar laten we het antwoord op deze vraag breder maken, zodat we deze verzen zo goed mogelijk tot hun recht laten komen en ze beschermen tegen een verkeerd gebruik ervan.

Dit tekstgedeelte kan op een verschrikkelijk verkeerde manier gebruikt worden door liefdeloze mannen die het opvatten als een vrijbrief voor zelfzuchtige seksuele eisen, of zelfs onzedelijke en vernederende erotische activiteiten. Je kunt je voorstellen dat een man sarcastisch sneert: 'De bijbel zegt dat niet jij, maar ik zeggenschap heb over je lichaam. En er staat dat je mij *moet* geven wat ik wil'. De reden dat we zeggen dat dit een *verkeerd gebruik* is, is omdat het tekstgedeelte ook de vrouw het gezag geeft om te zeggen: 'De bijbel zegt dat niet jij, maar ik zeggenschap heb over jouw lichaam en ik zeg je dat ik niet wil dat je je lichaam op die manier gebruikt om dat bij mij te doen'(v.4b). Een andere reden waardoor we weten dat dit een verkeerd gebruik is, is dat Paulus zegt dat beslissingen op dit gevoelige gebied met 'wederzijdse instemming' moeten worden gemaakt (v.5).

Dit tekstgedeelte is geen vrijbrief voor seksuele uitbuiting. Het is een toepassing op het seksuele leven van het gebod: 'Acht de ander hoger dan uzelf' (Romeinen 12:10). Of: 'Acht in alle bescheidenheid de ander belangrijker dan uzelf' (Filippenzen 2:3). Of: 'Misbruik die vrijheid niet om uw eigen verlangens te bevredigen, maar dien elkaar in liefde' (Galaten 5:13). Het gaat in de kern niet om datgene waar wij recht op hebben, maar om datgene wat we de ander verschuldigd zijn. Paulus zegt niet: 'Neem wat je wilt'. Hij zegt: 'Weiger elkaar niet'. Met andere woorden: wanneer het in jouw macht ligt om in de behoeften van je partner te voorzien, doe het dan ook.

In het hele tekstgedeelte van vers 2 tot vers 5 wordt een prachtige wederkerigheid en wisselwerking zichtbaar. Noch de man, noch de vrouw krijgt meer rechten over het lichaam dan de ander. En als er gepraat wordt over enig uitstel van seksuele activiteit, verwerpt Paulus eenzijdige beslissingen door de man of de vrouw. 'Weiger elkaar de gemeenschap niet, of het moest zijn dat u er *wederzijds mee instemt* voor enige tijd' (v.5).

Wat houdt dit tekstgedeelte in voor het leiderschap van de man? Zorgen de oproep voor het wederzijds toegeven aan seksuele behoeften en de afwijzing van eenzijdige plannen ervoor dat de verantwoordelijkheid van de man voor algemeen leiderschap in het huwelijk teniet wordt gedaan? We denken van niet. Maar dit tekstgedeelte geeft duidelijk vorm aan dit leiderschap en geeft extra bijbelse richtlijnen voor de uitwerking ervan. Het maakt duidelijk dat bij zijn leiderschap geen zelfzuchtige, eenzijdige keuzes horen. Hij zal altijd

streven naar het ideaal van overeenstemming. Hij zal rekening houden met de waarheid dat haar seksuele behoeften en verlangens hetzelfde gewicht dragen als die van zichzelf bij het ontwikkelen van een patroon van intimiteit.

Dit tekstgedeelte maakt het glashelder dat leiderschap niet synoniem is voor: 'je eigen zin krijgen'. Dit tekstgedeelte vormt een van de belangrijkste redenen voor het feit dat we voor de speciale verantwoordelijkheid van de man liever de term *leiderschap* gebruiken dan *gezag* (zie vraag 36). Dit soort tekstgedeelten laat het concept van gezag zo'n diepgaande transformatie ondergaan, dat hert woord, met zijn autoritaire bijklank, gemakkelijk verkeerd begrepen zou kunnen worden. Het verschil tussen ons en de evangelische feministen is dat zij denken dat het concept verdwijnt door de wederkerigheid, terwijl wij denken dat het concept vorm krijgt door de wederkerigheid.

47. Als jullie geloven dat rolverschillen tussen mannen en vrouwen thuis en in de gemeente geworteld zijn in Gods scheppingsorde, waarom zijn jullie dan niet net zo vasthoudend bij het toepassen van de regels op elk gebied in het seculiere leven, als bij de toepassing thuis en in de gemeente?

Als we ons buiten de gemeente en de huiselijke kring begeven, bewegen we ons van de dingen die redelijk duidelijk en expliciet zijn in de richting van dingen die wat vager zijn en impliciet. Daarom verschuift ons aandachtspunt steeds verder weg van specifieke aanbevelingen wat rollen betreft (zoals die in de Schrift gedaan worden) en richten we ons in plaats daarvan op de verwezenlijking van de mannelijke en vrouwelijke persoonlijkheid door de subjectievere dimensies van relaties zoals gedrag, houding, standpunten, omgangsvormen, initiatieven en talrijke al dan niet uitgesproken verwachtingen.

We geloven dat de bijbel duidelijk maakt dat mannen thuis de primaire verantwoordelijkheid voor het leiderschap hebben en dat in de gemeente het primaire onderwijzende en besturende leiderschap moet worden gegeven door geestelijke mannen. Wij zien dit als een bijbelse uitdrukking van de goedheid en wijsheid van God met betrekking tot de aard van het leiderschap in deze rollen en de mannelijke en vrouwelijke natuur. In plaats van het aan ons eigen oordeel over te laten of volwassen mannelijkheid en vrouwelijkheid in stand zou moeten worden gehouden en versterkt zou moeten worden door het primaire leiderschap van mannen of vrouwen op deze gebieden, liet God hierin heel duidelijk zien wat goed voor ons zou zijn. Als het echter gaat om de duizenden verschillende banen en beroepen, met hun eindeloos gevarieerde managementstructuren, heeft God ervoor gekozen niet te specificeren welke rollen door mannen en vrouwen vervuld zouden moeten worden.

54 Vijftig Cruciale Vragen

Op dit bredere gebied spreken we daarom niet met dezelfde zekerheid over welke rollen uitgevoerd kunnen worden door mannen of vrouwen op een manier die recht doet aan de unieke waarde van de mannelijke en vrouwelijke persoonlijkheid. Om deze reden richten we ons (met enige beperkingen) meer op de manier waarop deze rollen worden uitgevoerd dan op de vraag welke rollen gepast zijn. (Zie *Recovering Biblical Manhood and Womanhood*, Hoofdstuk1, pag. 44-45, 50-52).

48. Hoe kan een ongetrouwde christelijke vrouw het mysterie van Christus en de gemeente begrijpen als ze het huwelijk nooit zal ervaren?

Elisabeth Elliot heeft hier een antwoord op gegeven dat we graag willen citeren, in plaats van (tevergeefs) te proberen het beter uit te leggen:

De gave van maagdelijkheid, die aan een ieder is gegeven om aan God terug te geven zodat hij deze kan gebruiken, is een gave die onvervangbaar en van onschatbare waarde is. Het kan worden gegeven in het zuivere offer van het huwelijk, of het kan worden gegeven in het offer van een celibaat voor het leven. Klinkt dit simpelweg veel te hoog gegrepen en te heilig? Maar denk eens na – omdat de maagd nooit een man gekend heeft, is ze vrij om zichzelf volledig bezig te houden met de zaak van de Heer, zoals Paulus zegt in 1 Korintiërs 7: ‘en wel zo dat ze God met heel hun lichaam en geest zijn toegewijd’. Ze bewaart haar hart als de Bruid van Christus op een heel bijzondere manier en de Hemelse Bruidegom is de enige aan wie ze alles geeft van wie ze is en wat ze heeft. Wanneer ze zichzelf in liefde bereidwillig aan hem geeft, hoeft ze zichzelf niet te verdedigen tegenover een wereld of tegenover christenen die haar bestoken met vragen en suggesties. Op een manier die niet toegankelijk is voor de getrouwde vrouw, is haar dagelijks ‘levend offer’ een krachtig en nederig getuigenis, dat liefde uitstraalt. Ik geloof dat haar begrip van het ‘mysterie’ dieper gaat dan dat van de rest van ons.³⁶

49. Hoe kan een leek ook maar enige hoop hebben om tot een duidelijke overtuiging te komen over vragen met betrekking tot mannelijkheid en vrouwelijkheid, als vele vooraanstaande evangelische geleerden het niet eens zijn op dit gebied?

In onze bezorgdheid die de aanleiding vormde voor het tot stand komen van de ‘Council on Biblical Manhood and Womanhood’, speelden ook de volgende redenen een rol: 1) ‘De groeiende invloed en acceptatie van hermeneutische eigenaardigheden die worden uitgevonden om op het eerste gezicht eenvoudige betekenissen van bijbelse teksten te herinterpreteren’; en 2) ‘De daaruit volgende bedreiging van het gezag van de bijbel, omdat de helderheid van de Schrift in het geding komt en

³⁶ Elisabeth Elliot, ‘Virginity’, *Elisabeth Elliot Newsletter*, maart/april 1990 (Ann Arbor: Servant Publications) pag.2-3.

haar betekenis alleen nog te begrijpen valt binnen het, niet voor de gewone mens toegankelijke, domein van technische spitsvondigheden'.³⁷

Mensen die de bijbel serieus bestuderen bewegen zich op een dunne scheidslijn tussen twee gevaren. Aan de ene kant is er de verregaande vereenvoudiging van het proces van interpretatie dat de wetenschappelijke vakgebieden van geschiedenis en grammatica negeert. Aan de andere kant is er de verleiding om een voorsprong te nemen op gewone gelovigen door ontoegankelijke gegevens en gecompliceerde contextuele problemen zo sterk te benadrukken dat de leek de moed opgeeft ooit met vertrouwen te kunnen zeggen dat hij het begrijpt. We realiseren ons dat 'een en ander moeilijk te begrijpen is [in de brieven van Paulus] en door onwetende en onstandvastige mensen, tot hun eigen ondergang, wordt verdraaid; dat doen ze trouwens ook met de overige geschriften' (2 Petrus 3:16). Dit behoudt ons ervoor om de eenvoud van de Schrift te sterk te benadrukken.

We geloven echter dat de nadruk zou moeten liggen op de bruikbaarheid van de gehele Schrift. '*Elke schrifttekst* is door God geïnspireerd en *kan gebruikt worden* om onderricht te geven, om dwalingen en fouten te weerleggen en om op te voeden tot een deugdzaam leven, zodat een dienaar van God voor zijn taak berekend is en voor elke goed doel volledig is toegerust' (2 Timoteüs 3:16-17). We willen niemand die serieus bezig is ontmoedigen door te zeggen dat de bruikbaarheid van de Schrift buiten zijn of haar bereik ligt. Daarnaast willen we ook benadrukken dat de apostel Paulus onder goddelijke inspiratie er veel belang aan hechtte dat zijn schrijven helder en recht-door-zee was: '... we hebben ons afgekeerd van heimelijke lafheid: we gaan niet sluw te werk, vervalsen het woord van God niet, maar maken de waarheid openlijk bekend. Zo bevelen we ons ten overstaan van God aan bij ieders geweten' (2 Korintiërs 4:2).

We zouden gewone gelovigen ook willen aanmoedigen om controversiële standpunten over belangrijke zaken niet alleen te zien als het bewijs van onze zonde en onwetendheid, maar ook als bewijs dat de waarheid ertoe doet, dat de waarheid het waard is om nagestreefd te worden en dat schadelijke misvattingen geen vrij spel krijgen. Paulus zei tegen de Korintiërs: 'Ik hoor dat u bij uw samenkomsten in de gemeente partijen vormt. Tot op zekere hoogte geloof ik dat ook. Het is onvermijdelijk dat er partijvorming onder u is, zodat duidelijk wordt wie van u betrouwbaar is' (1 Korintiërs 11:18-19). We willen het oprechte christelijke standpunt van evangelische feministen absoluut niet in twijfel trekken. Wat we willen zeggen is dat verschil van mening noodzakelijk is

³⁷ Deze citaten komen uit de *Danvers Verklaring* van de 'Council on Biblical Manhood and Womanhood'.

daar waar de waarheid ertoe doet en waar ernstige fouten zich verspreiden. De leek zou zich gesterkt moeten voelen door de wetenschap dat de strijd voor de waarheid gestreden wordt. Hij moet zich realiseren dat veel dingen die hij in zijn geloof normaal en vanzelfsprekend vindt, ooit fel bevochten zijn en voor behouden zijn door controverse.

Op het gebied van mannelijkheid en vrouwelijkheid willen we de gewone gelovigen aanmoedigen om de beschikbare argumenten te onderzoeken, bij zichzelf te rade te gaan, zichzelf onder te dompelen in de Schrift en in oprechtheid te bidden voor datgene wat Paulus belooft in Filippenzen 3:15: 'Mocht u er op enig punt anders over denken, dan *zal God het u wel duidelijk maken*'. Voor meer begeleiding bij dit proces verwijzen we naar wat eerder is gezegd in vraag 42 en naar *Recovering Biblical Manhood and Womanhood*, Hoofdstuk 26, pag. 418-420, waar we ingaan op de leiding van de Geest in deze zaak.

50. Als een groep teksten sterk omstreden is, zou het dan geen goed interpretatieprincipe zijn om ze geen belangrijke rol te laten spelen in onze visie op mannelijkheid en vrouwelijkheid? Evenzo, gezien het feit dat er in de kerk zoveel onenigheid is over de rol van man en vrouw, zouden we dit punt niet beter kunnen beschouwen als een lage prioriteit bij het omschrijven van uitgangspunten voor de uitoefening van het geloof in denominaties, genootschappen en gemeenten?

Wat betreft het aan de kant schuiven van omstreden teksten: dit zou geen goed interpretatieprincipe zijn. Allereerst omdat over bijna elke tekst die over kostbare en belangrijke dingen gaat, op de een of andere manier gediscussieerd wordt door de een of andere groep christenen. Nooit eerder in de geschiedenis is er zoveel pluralisme geweest onder de vlag van de bijbel als in deze tijd. Ten tweede, stel je eens voor wat het zou betekenen als we geen standpunt zouden innemen over dingen omdat ze omstreden zijn. Het zou betekenen dat het doel van Satan om ons te misleiden veel makkelijker zou worden. Hij zou de waarheid van bijbelse teksten niet eens onderuit hoeven te halen; hij zou dan alleen maar voldoende verwarring hoeven te creëren om ons ertoe te brengen de belangrijke teksten aan de kant te schuiven. Ten derde, als we Satan even buiten beschouwing laten, zijn we allemaal bevooroordeeld en zouden we zeer waarschijnlijk dit interpretatieprincipe gebruiken om te rechtvaardigen dat we de teksten negeren die niet bij ons vooroordeel passen en tegelijkertijd beweren dat de teksten die wel bij ons vooroordeel passen glashelder zijn.

Dit is volgens ons de Achilleshiel van de hermeneutische benadering die Gretchen Gaebelin Hull hanteert in haar boek *'Equal to*

Serve'. Zij gaat er van uit dat de ene groep teksten helder en onbetwist is, noemt een andere groep teksten onduidelijk en omstreden en zegt vervolgens dat de onduidelijke teksten geen doorslaggevende rol mogen spelen bij het vormen van ons begrip. Om precies te zijn neemt ze Genesis 1-2, de voorbeelden van Debora, Chulda, Mirjam, Abigaïl enz., de bediening van Jezus met betrekking tot vrouwen, de voorbeelden van Nieuw Testamentische vrouwen met een bediening, plus teksten over gelijkheid van vrouwen voor wat betreft het delen in de verlossing (zoals 2 Korintiërs 5:14-21) en leidt hieruit af dat deze *duidelijk* leren dat mannelijk leiderschap, in welke specifieke vorm dan ook, fout is. Maar van alle teksten in het Nieuwe Testament die duurzame rolverschillen tussen mannen en vrouwen lijken te onderwijzen, zegt ze dat deze onduidelijk zijn en geen bijdrage kunnen leveren aan het vormen van onze visie op mannelijkheid en vrouwelijkheid. In de volgende zinnen illustreert ze haar methode door deze toe te passen op de liefde van God en gebruikt deze methode vervolgens in haar betoog.

Alles wat ik weet over God laat zien dat hij daadwerkelijk liefde is, zo liefdevol dat hij in eigen persoon kwam om voor mij te sterven. Om die reden leg ik gedeelten die ik niet begrijp, zoals de vervloekende psalmen of de Kanaänitische oorlogen, naast me neer. Maar ik gooi de waarheid die ik ken, namelijk 'God is liefde', niet het raam uit, eenvoudigweg omdat bepaalde gedeelten over de aard van God me in verwarring brengen.

Op dezelfde manier moeten we omgaan met de drie 'moeilijke tekstgedeelten' over vrouwen (1 Korintiërs 1:2-16; 14:33b-36; 1 Timoteüs 2:8-15) die we in het Nieuwe Testament vinden en die specifieke beperkingen lijken te neer te leggen die alleen voor vrouwen gelden. Hieraan zouden we nog kunnen toevoegen Kolossenzen 3:18; Efeziërs 5:22-23 en 1 Petrus 3:1-6Daarom mogen we nu op legitieme wijze deze schriftgedeelten opzij leggen om de simpele reden dat zij 'moeilijke tekstgedeelten' blijven – exegetisch moeilijk, hermeneutisch moeilijk en theologisch moeilijk.³⁸

Op deze manier worden heel belangrijke teksten de mond gesnoerd door het heersende thema van het 'geslachtblinde' gelijkheidsdenken, dat op haar beurt is gebouwd op teksten waarvan de betekenis ook omstreden is. Dit illustreert het gevaar van een principe dat zegt: 'indien een tekst omstreden is: niet gebruiken!' Liever zien wij een manier van werken waarbij de Schrift voortdurend op een biddende en zorgvuldige manier wordt gelezen, met als doel een standpunt dat geen teksten overboord gooit, maar alle relevante bijbelteksten op een samenhangende manier interpreteert. En dan is het aan ons om dit consequente onderwijs te gehoorzamen.

Met betrekking tot het punt 'dat er in de kerk zoveel onenigheid is over de rol van man en vrouw', moeten we ons allereerst realiseren dat

³⁸ Gretchen Gaebeline Hull, *Equal to serve* (Old Tappan, NJ: Fleming H. Revell, 1987) pag.188-189.

grote onenigheid niet betekent dat datgene waar onenigheid over is onbelangrijk is. Op het gebied van geschillen over leerstellingen laat de geschiedenis zien dat op heel belangrijke punten (en een aantal minder belangrijke) sprake is geweest van ernstige geschillen. Je zou zelfs kunnen zeggen dat hoe langer de geschillen voortduren en hoe intenser deze zijn, hoe belangrijker het onderwerp is. De geschillen zijn dan het bewijs dat iets belangrijk is en juist niet dat iets onbelangrijk is.

Als we de lijst van grondbeginselen bekijken van de meeste denominaties, genootschappen en gemeenten, ontdekken we dat sommige punten (misschien wel de meeste) zijn toegevoegd omdat die specifieke waarheid werd omringd door geschillen en het noodzakelijk was om een standpunt in te nemen voor de gezondheid van de kerk en voor het koninkrijk van Christus. Dit betekent dat vele kostbare waarheden in het verleden niet in onze leerstellingen en ethische normen zijn opgenomen, omdat zij bij gebrek aan geschillen, eenvoudigweg vanzelfsprekend werden gevonden. Een voorbeeld hiervan is dat het tot voor kort over het algemeen nooit expliciete uiteenzettingen zijn geformuleerd met betrekking tot het praktiseren van homoseksualiteit of over bepaalde vormen van drugsgebruik.

Vandaag de dag zijn er veel christelijke denominaties, genootschappen en gemeentes die het altijd vanzelfsprekend hebben gevonden dat de primaire verantwoordelijkheid om zijn gezin te leiden bij de man ligt en dat de primaire verantwoordelijkheid voor het leiden van de gemeente bij geestelijke mannen ligt. Om deze reden hebben deze bijbelse waarheden nooit een expliciete plek gekregen in de formele uitgangspunten. Hun afwezigheid is *geen* teken dat ze relatief onbelangrijk zouden zijn, maar (bijna precies het tegenovergestelde) dat zij een diepe, wijdverbreide en al lang bestaande waarde hebben in de christelijke gemeenschap.

Zo hebben we tegenwoordig dus de abnormale situatie dat de kerkelijke grondbeginselen van het geloof en de uitoefening daarvan veel minder belangrijke dingen omvat dan datgene waarvan wij geloven dat het de kern van de zaak raakt. Wij zouden bijvoorbeeld zeggen dat de gezondheid en de missie van de kerk minder op het spel staan bij zaken zoals de kinderdoop en doop op geloof, premillennialisme en de verdeeldheid die er is over presbyteriaans, gemeentelijk of episcopaaal kerkbestuur.

Daarnaast staat het niet innemen van een standpunt op dit gebied in onze cultuur gelijk aan het innemen van een heel duidelijk standpunt vanwege de aanhoudende druk om verandering door te voeren die van vele kanten wordt uitgeoefend door feministen. De publieke verdediging op dit gebied levert zoveel kritiek op dat vele christelijke leiders het liever vermijden. Maar dit is niet te vermijden. Het is een omvangrijke kwestie

die ons tot in ons diepste wezen raakt en daarom ons hele leven raakt. We willen hier niet aanbevelen om een specifieke strategie uit te zetten om Gods gave van complementariteit van man en vrouw te behouden. In plaats daarvan smeken we christelijke leiders om het belang onder ogen te zien van datgene wat op het spel staat en te zoeken naar de wijsheid van boven om zo te handelen dat het de kerk zegent en glorie brengt aan God.

3

De Danvers Verklaring

In december 1987, kwam de kort daarvoor samengestelde 'Council on Biblical Manhood and Womanhood' (Raad van Bijbelse Mannelijkheid en Vrouwelijkheid) bij elkaar in Danvers, Massachusetts (VS) om de *Danvers Verklaring* te schrijven, zoals we hebben uitgelegd aan het begin van het vorige hoofdstuk. De volledige tekst van deze verklaring luidt als volgt:

Onze beweegredenen

Wij zijn in beweging gezet door de volgende hedendaagse ontwikkelingen die ons met grote zorg vervullen:

1. De wijdverbreide onzekerheid en verwarring in onze cultuur met betrekking tot de complementaire verschillen tussen mannelijkheid en vrouwelijkheid.
2. De tragische gevolgen van deze verwarring, namelijk het uit elkaar vallen van het weefsel van het huwelijk, dat door God is geweven uit de mooie en van elkaar verschillende draden van mannelijkheid en vrouwelijkheid.
3. De groeiende promotie van het feministische gelijkheidsdenken met de daarbij behorende vervormingen of verwaarlozing van de vreugdevolle harmonie die de Schrift laat zien tussen het liefdevolle, nederige leiderschap van verlost mannen en de intelligente, bereidwillige ondersteuning van dat leiderschap door verlost vrouwen.
4. De wijdverbreide tegenstrijdigheid met betrekking tot de waarden van het moederschap, het beroep van huisvrouw en de vele bedieningen die in de geschiedenis zijn uitgeoefend door vrouwen.
5. De groeiende claims voor de legitimiteit van seksuele relaties die in de bijbel en in de geschiedenis als onwettig en verdorven worden beschouwd en de toename van pornografische voorstellingen van menselijke seksualiteit.
6. De sterke toename van lichamelijke en geestelijke mishandeling binnen het gezin.
7. De opkomst van rollen voor mannen en vrouwen in kerkelijk leiderschap die niet overeenkomen met bijbels onderwijs maar juist een averechtse uitwerking hebben doordat zij het bijbelgetrouwe getuigenis verlammen.

8. De groeiende invloed en acceptatie van hermeneutische eigenaardigheden die worden uitgevonden om op het eerste gezicht eenvoudige betekenissen van bijbelse teksten te herinterpreteren.
9. De daaruit voortvloeiende bedreiging voor het gezag van de bijbel, omdat de helderheid van de Schrift in het geding komt en haar betekenis alleen nog te begrijpen valt binnen het, niet voor de gewone mens toegankelijk, domein van technische spitsvondigheden.
10. En wat achter al deze ontwikkelingen schuilgaat, namelijk dat sommigen binnen de kerk zich schijnen te hebben aangepast aan de geest van deze tijd, wat ten koste gaat van aantrekkelijke, radicale bijbelse echtheid, die in de kracht van de heilige Geest voor een hervorming van onze ongezonde cultuur kan zorgen in plaats van zelf een afspiegeling te zijn van die cultuur.

Onze doelen

We onderkennen onze eigen blijvende zondigheid en onvolmaaktheid en erkennen het oprechte evangelische standpunt van velen die het niet met al onze overtuigingen eens zijn. Desalniettemin, bewogen door de hierboven beschreven waarnemingen en met de hoop dat de grootse bijbelse visie van mannelijke en vrouwelijke complementariteit het hart en verstand van de kerk van Christus nog voor zich kan winnen, zetten we ons volledig in om de volgende doelen na te streven:

1. Het bestuderen van het bijbelse gezichtspunt over de relatie tussen mannen en vrouwen, vooral met betrekking tot de thuissituatie en de gemeente.
2. Het bevorderen van de publicatie van wetenschappelijk en populair materiaal dat dit gezichtspunt vertegenwoordigt.
3. Het aanmoedigen van het zelfvertrouwen van gewone gelovigen om zelf het onderwijs van de Schrift te bestuderen en te begrijpen, vooral met betrekking tot het onderwerp van relaties tussen mannen en vrouwen.
4. Het aanmoedigen van de weldoordachte en fijngevoelige toepassing van dit bijbelse gezichtspunt op de relevante gebieden van het leven.
5. En daarmee
 - genezing te brengen aan personen en relaties die zijn beschadigd door onvoldoende begrip van Gods wil met betrekking tot mannelijkheid en vrouwelijkheid.
 - zowel mannen als vrouwen te helpen om zich te realiseren wat in dienstbetoon hun volle potentieel is door een werkelijk begrip en de uitoefening van de rol die God hun heeft gegeven.
 - en de verspreiding van het evangelie onder alle volken te

62 Vijftig Cruciale Vragen

bevorderen door een bijbelse heelheid in relaties te bevorderen die aantrekkingskracht uitoefent op een gebroken wereld.

Onze verklaringen

Gebaseerd op ons begrip van bijbels onderwijs, verklaren wij het volgende:

1. Adam en Eva zijn beide geschapen naar Gods evenbeeld, als persoon gelijk voor God en verschillend in hun mannelijkheid en vrouwelijkheid.
2. Verschillen in mannelijke en vrouwelijke rollen zijn door God ingesteld als deel van de geschapen orde en zouden weerklank moeten vinden in hart van ieder mens.
3. Adams leiderschap in het huwelijk werd door God ingesteld vóór de zondeval en is geen gevolg van zonde.
4. De zondeval bracht een misvorming in de relatie tussen mannen en vrouwen.
 - Thuis wordt het liefhebbende, nederige leiderschap van de man dikwijls vervangen door overheersing of passiviteit en wordt de intelligente, bereidwillige onderdanigheid van de vrouw dikwijls vervangen door aanmatigend gedrag of slaafsheid.
 - In de gemeente drijft de zonde mannen de richting van een wereldlijke machtswellust of tot het afstand doen van geestelijke verantwoordelijkheid en drijft het vrouwen ertoe zich te verzetten tegen rolbegrenzings of nalatig te zijn in het gebruik van hun gaven in passende bedieningen.
5. Zowel het Oude als het Nieuwe Testament laat zien dat God een grote waarde en waardigheid toekent aan de rollen van mannen en vrouwen en aan beiden in gelijke mate. Zowel het Oude als het Nieuwe Testament bevestigt het principe van mannelijk leiderschap in het gezin en in de verbondsgemeenschap.
6. De verlossing in Christus heeft als doel de misvormingen die de vloek met zich meebracht op te heffen.
 - In het gezin zouden mannen zich af moeten keren van ongevoelig en zelfzuchtig leiderschap en groeien in liefde en zorg voor hun vrouw; vrouwen zouden zich af moeten keren van verzet tegen het gezag van hun man en groeien in bereidwillige, vreugdevolle erkenning van dit gezag.
 - In de gemeente geeft de verlossing in Christus aan mannen en vrouwen een gelijk aandeel in de zegeningen van de redding, desalniettemin zijn sommige besturende en onderwijzende rollen binnen de gemeente voorbehouden aan mannen.

7. In alle domeinen van het leven is Christus het ultieme gezag en de gids voor mannen en vrouwen, zodat geen enkele erkenning van aardse gezag – huiselijk, religieus of burgerlijk – ooit kan inhouden dat men een menselijke autoriteit kan volgen in het begaan van een zonde.
8. Als een man of een vrouw zich oprecht tot een christelijke bediening geroepen voelt, zou dit gevoel nooit gebruikt moeten worden om bijbelse criteria voor bepaalde bedieningen los te laten. Bijbels onderwijs moet juist alle autoriteit krijgen bij het toetsen van onze subjectieve onderscheiding van Gods wil.
9. Met de helft van de wereldbevolking buiten het bereik van inheemse evangelisten; met ontelbaar veel andere verloren mensen in de samenlevingen die het evangelie wél gehoord hebben; met de zorg en ellende van ziekte, ondervoeding, dakloos zijn, analfabetisme, onwetendheid, ouder worden, verslaving, misdaad, gevangenschap, neuroses en eenzaamheid, zou geen enkele man of vrouw die een passie voelt van God om Gods genade te laten zien in woord en daad, hoeven te leven zonder de voldoening van een bediening voor de glorie van Christus en tot zegen voor deze gevallen wereld.
10. We zijn ervan overtuigd dat het ontkennen of negeren van deze principes zal leiden tot steeds groter wordende vernietigende gevolgen in onze gezinnen, onze gemeenten en de cultuur in brede zin.

We staan toe en moedigen geïnteresseerde personen aan om de Danvers Statement te gebruiken, vermenigvuldigen en te distribueren. Voor losse exemplaren van de originele Engelstalige Danvers Statement verwijzen we naar de website van de Council on Biblical Manhood and Womanhood: www.cbmw.org/resources. Een Nederlandstalige versie is te vinden op: www.cbmw.org/resources/multilingual.php

Comité van aanbeveling

Danny Akin
 Gary Almy
 Hudson T. Armerding
 Harold O.J. Brown
 D.A. Carson
 Edmund Clowney
 Waldemar Degner
 Thomas R. Edgar
 Jerry Falwell
 John M. Frame
 Paul Gardner
 Carl F.H. Henry
 James B. Hurley
 David M. Howard

Paul Karleen
 D. James Kennedy
 Charles S. Kelly
 Gordon R. Lewis
 Robert & Sherard Lewis
 Erwin Lutzer
 John MacArthur
 Marty Minton
 R. Albert Mohler Jr.
 Douglas J. Moo
 J. Stanley Oakes
 Stephen F. Olford
 J.I. Packer
 Paige & Dorothy Patterson

Dennis & Barbara Rainey
 Pat Robertson
 Adrian & Joyce Rogers
 Robert Saucy
 James Sauer
 Siegfried Schatzmann
 Bob Slosser
 F. LaGard Smith
 R.C. Sproul
 Joseph M. Stowell, III
 John F. Walvoord
 Stu Weber
 Luder Whitlock
 Peter Williamson

Council on Biblical Manhood and Womanhood

Council Members

Gleason Archer, Ph.D.
Prof. of Old Testament
Trinity International University

Donald Balasa, J.D.
Attorney, Wildwood, Illinois

James Borland, Th.D.
Prof. of New Testament and Theology
Liberty University, Lynchburg, VA

Austin Chapman, B.A., M.B.A.
Vice Chairman
The Northland Corporation,
Minneapolis, MN

Jack Cottrell, Ph.D.
Prof. of Theology
Cincinnati Bible College and Seminary
Cincinnati, OH

Lane T. Dennis, Ph.D.
President, Crossway Books
Wheaton, IL

W. Robert Godfrey, Ph.D.
President, Westminster Theological Seminary
Escondido, CA

Wayne A. Grudem, Ph.D.
Prof. of Biblical and Systematic Theology
Trinity International University
Deerfield, IL

Daniel Heimbach, Ph.D.
Professor of Christian Ethics
Southeastern Baptist Seminary
Wake Forest, NC

H. Wayne House, Th.D., J.D.
Academic Dean and Prof. of Theology
Michigan Theological Seminary
Plymouth, MI

R. Kent Hughes, D.Min.
Senior Pastor
College Church, Wheaton, Illinois

Elliot Johnson, Th.D.
Prof. of Bible Exposition
Dallas Theological Seminary
Dallas, TX

S. Lewis Johnson, Jr. Th.D.
Minister, Believers Chapel
Dallas, TX

Mary Kassian, M.C.A.O.T.
Author & Women's Ministry Consultant
Edmonton, Alberta

Rhonda H. Kelley, Ph.D.
Associate Director, Innovative Evangelism
New Orleans, Louisiana

George W. Knight, III, Th.D.
Adjunct Professor, Greenville Presbyterian
Seminary
Charlotte Extension, NC

Andreas Kostenberger, Ph.D.
Associate Prof. of New Testament
Southeastern Baptist Theological Seminary
Wake Forrest, NC

Beverly LaHaye
President Concerned Women for America
Washington, DC

Connie Marshner
Editor, Child & Family Protection Inst.
Gaithersburg, MD

Dorothy Patterson, D.Min.
Homemaker, Adjunct Faculty
Southeastern Baptist Seminary
Wake Forest, NC

John Piper, Dr. Theol.
Senior Pastor
Bethlehem Baptist Church
Minneapolis, MN

Thomas A. Schreiner, Ph.D.
Assoc. Prof. of New Testament
Bethel Theological Seminary
St. Paul, MN

James Stahr, Th.D.
Bible Teacher
Former editor, Interest magazine
Wheaton, IL

Larry Walker, Ph.D.
Prof. of Old Testament
Mid-America Seminary
Memphis, TN

Bruce A. Ware, Ph.D.
Assoc. Prof. of Biblical and Systematic Theology
Trinity International University
Deerfield, IL

William Weinrich, Ph.D.
Prof. of Church History
Concordia Seminary
Ft. Wayne, IN

Greenville Presbyterian Seminary
Charlotte Extension, NC